Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

№ 96 (2384).
24 ЧОРШАНБА АПРЕЛЬ, 1974 й.
Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлади.
Баҳоси 2 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ТОНГГИ ГАЗЕТАЛАРДА

● ВЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари Е. М. Тяжельниковнинг «Бутуниттифоқ Ленинчи Коммунистик Ёшлар Союзининг XVII съездига ВЛКСМ Марказий Комитетининг ҳисоботи» доклади берилган.

● КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР қишлоқ хўжалиги министри Д. С. Полянский Руминиянинг СССРдаги элчиси Г. Бадрусни унинг илтимосига биноан қабул қилди. Суҳбат чоғида СССР ва РСР ўртасида қишлоқ хўжалиги соҳасидаги ҳамкорликни янада кенгайтириш масалалари муҳокама қилинди. Суҳбат самимий, дўстона вазиятда ўтди.

● 23 апрелда Москвада Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши Ижроия комитетининг олтмиш еттинчи мажлиси очилди. Унда Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг аъзолари бўлган мамлакатлар ҳукумат раҳбарларининг ўринбосарлари иштирок этишяпти. Мажлисда СЭВ Комплекс программасини реализация қилиш билан боғлиқ бўлган иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорликни ривожлантириш масалалари муҳокама қилинмоқда.

● Совет Иттифоқида расмий визит билан меҳмон бўлиб турган Нидерландия ташқи ишлар министри М. Ван Дер Стул кеча В. И. Ленин мавзолейида бўлиб, гулчамбар қўйди.

ЮБИЛЕЙГА БАҒИШЛАБ

Тошкент олий партия мактабининг олимлари

Бугун

Чирчиқ шаҳрида «Урта Осиё совет республикалари ва уларнинг Компартиялари ташкил этилганлигининг 50 йиллиги — ленинча миллий сиёсатнинг тантанаси» деган мавзуда илмий-назарий конференция ўтказдилар.

Шаҳардаги корхоналарнинг раҳбарлари, бошланғич партия ташкилотлари секретарлари агитаторлар ва пропагандистлар ҳузурида тарих фанлари доктори, профессор М. Г. Ваҳобов, профессор К. Е. Житов, юридик фанлари доктори Н. А. Михайлов ўртоқлар Ўрта Осиё халқлари миллий жойлашишининг ва Ўрта Осиё республикалари Компартиялари ташкил этилишининг тарихий аҳамияти тўғрисида лекциялар ўқидилар.

УНУМДОРЛИК ОШМОҚДА

Бугун

«Агрегат» заводида Егоров шаҳри станоксозларидан олинган 15 та унумдор станок ишга туширилди.

Заводда ишлаб чиқариш унумдорлигининг ошишида янги аппаратлар қўл келмоқда. Шу йилнинг ўтган даврида янгилик туфайли меҳнат унумдорлиги 10 процентга ошди.

Янги жиҳозлар ҳар ойда пландан ташқари 1500 трактор қисмларини ишлаб чиқариш имконятини туғдирмоқда.

ПАРТИЯ БИЛАН, ХАЛҚ БИЛАН БИРГА

Москва. Кремль Съездлар саройида ВЛКСМ XVII съезди очилди. Минбарда КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев.

ТАСС—ЎзТАГ телефотоси.

Кеча Ватанимиз пойтахти Москвада Бутуниттифоқ Ленинчи Коммунистик Ёшлар Союзининг XVII съезди ўз ишини бошлади.

Съездда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВ нутқ сўзлади.

ВЛКСМНИНГ XVII СЪЕЗДИ ОЧИЛДИ

70-йилларнинг ёшлари комсомолнинг қаҳрамонона биографиясига фахр-ифтихор саҳифаларини битадилар. Мамлакатимизнинг улуғ Ленин васиятларига содиқ йигит-қизлари КПСС XXIV съезди тарихий қарорларини амалга оширишга, коммунизм қурилишига салмоқли ҳисса қўшмоқдалар.

Комсомолнинг йўли ёрқин воқеаларга бой, унинг тарихида халқнинг энг яхши фарзандларининг номлари бор. Бугун ҳам Ватан тўққизинчи беш йиллик қаҳрамонлари орасида Ленинчи Коммунистик Ёшлар Союзи тарбияланувчиларининг номларини аташга ҳақлидир. Шу кунларда халқ уларни СССР Олий Советининг депутатлигига номзод қилиб кўрсатмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатида ажойиб ёшларимиз Ленин васиятларига, Коммунистик партия ишига садоқатини янги куч билан тасдиқлайди, беш йиллик тўртинчи йилини зарбдор меҳнат ва аъло ўқиш билан нишонлайди, деб ишонч билдирилади. Ватан ёш авлодга, унинг меҳнатсеварлигига, сабот-матонати ва фидокорлигига ишонади.

Комсомолларнинг 34 миллионли отряди ўзининг навбатдаги съездига энг яхши вакилларини юборди. Съезд комсомол ўзига Владимир Ильич Ленин номи берилган куннинг 50 йиллигини нишонлаётган шонли бир пайтда очилмоқда. Советлар мамлакати ёшлари пешқадамларининг вакиллари — 4717 делегат эришилган ютуқлардан фахрланган, янги зафарларга интилган ҳолда Москвага келди.

Кремлнинг Съездлар саройи. Халқ ҳақиқатда комсомол қурилишлари деб атаган зарбдор қурилишларнинг байроқлари қизариб турибди. Ватан ёшлари жонажон партияга, халққа коммунизм бунёдкорларининг биринчи сафларида боришга аҳд қилганлиги тўғрисида ҳисоб бермоқда.

23 апрель. Эрталаб соат 10. Съезд делегатлари ва меҳмонлари **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. А. Громико, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев** ўртоқларни ўринларидан туриб гулдурос қарсаклар билан кутиб оладилар.

ВЛКСМ Марказий Комитетининг топшириғига биноан комсомол марказий комитетининг биринчи секретари Е. М. Тяжельников съездни очади. У бу ерда ҳозир бўлган Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг раҳбарлари якдиллик билан ВЛКСМ XVII съездининг делегатлари қилиб сайланганликларини маълум қилади.

Съезд Ватанимизнинг ҳамма комсомолларн ва ёшлари номидан КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневни, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари ва Сиёсий бюро аъзолигига кандидатларни, партия Марказий Комитети секретарларини қизғин ва самимий табриклайди.

Бутуниттифоқ Ленинчи Коммунистик Ёшлар Союзи Қизил Байроғини, РКП(б) Марказий Комитети ва КПСС Марказий Комитетининг Эсдалик байроқлари олиб чиқилсин — ҳамманинг ўрнидан туришини сўрайман! — деган команда берилади.

Марш садолари, бу ерда ҳозир бўлганларнинг қизғин қарсаклари остида байроқлар залга олиб кирилади. Съезд қатнашчилари ва меҳмонлари: «Партияга шон-шарафлар!», «Ленин биз билан!» деб ҳитоб қиладилар.

Е. М. Тяжельников съезд ишида қатнашмоқ учун жаҳоннинг 102 мамлакатидан 135 коммунистик ёшлар союзлари, демократик ва социалистик ёшлар ташкилотларининг вакиллари, шунингдек Жаҳон демократик Ёшлар федерацияси, Халқаро студентлар союзи, Умумафрика ёшлар ҳаракатининг делегациялари келганликларини маълум қилади. Делегат ўртоқлар, Ленин комсомоли, барча совет ёшлари пролетар интернационализми ва жаҳондаги ҳамма меҳнаткашлар ва прогрессив ёшлар билан қардошларча бирдамлик ленинча принципларига содиқ бўлиб коладилар, деб сизларнинг номингиздан чет эллик меҳмонларимизни ишонтиришга рухсат бергайсиз, деди у.

Съезд ғоят баланд руҳ билан ва гулдурос қарсаклар остида КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев бошчилигидаги Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Сиёсий бюросини Фахрий президиумга сайлайди.

Съезднинг раҳбар органлари — президиум, секретариат, редакцион комиссия билан мандат комиссияси сайланади.

Съезднинг қуйидаги кун тартиби бир овоздан тасдиқланади:

1. ВЛКСМ Марказий Комитетининг ҳисобот доклади.
2. ВЛКСМ Марказий Ревизия комиссиясининг ҳисобот доклади.
3. ВЛКСМ Марказий органларини сайлаш.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Леонид Ильич Брежневга сўз берилади. Съезд делегатлари ва меҳмонлари Л. И. Брежневни узоқ давом этган қизғин қарсаклар билан кутиб оладилар. Ҳамма ўрнидан туради.

Уртоқ Л. И. Брежнев нутқи гулдурос, давомли қарсаклар билан бир неча бор бўлиниб турди. Съезд делегатлари ва меҳмонлар нутқни зўр эътибор билан тингладилар. Мамлакатимиздаги ва жаҳоннинг кўпгина давлатларидаги миллион-миллион кишилар уни ғоят қизиқиб кутиб олдилар: Леонид Ильичнинг нутқи Бутуниттифоқ радиоси, Марказий телевидение ҳамда «Интервидение», «Орбита», «Восток» системалари орқали эшиттирилди.

Сўнгра ВЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари Е. М. Тяжельников ВЛКСМ Марказий Комитетининг ҳисобот докладини қилди.

Е. М. Тяжельниковнинг доклади қарсаклар билан бир неча бор бўлиниб турди. (ТАСС).

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ НУТҚИ

Қадрли делегат ўртоқлар! Ҳурматли меҳмонлар!

Энг аввало сизларни, барча комсомол аъзоларини, бутун совет ёшларини улкан воқеа — Ленин комсомоли XVII съездининг очилиши билан самимий табриклайман. **(Қарсаклар).**

Сизларнинг ҳозирги бу съездингиз комсомол ҳаётидаги тарихий сана арафасида тўпланганлиги учун ҳам айниқса муҳимдир. КПСС Марказий Комитетининг съездингизга йўллаган табрикномасида айтиладики, 1924 йил июлида коммунистик ёшлар союзи ўзи учун энг қимматли бўлган Ленин номини олди ва РКСМ VI съездининг делегатлари эса ҳамма комсомол аъзолари номидан «Йўлимизда қандай тўсиқлар турмасин, биздан қандай қурбонлар беришни талаб қилмасинлар... барибир — биз Ленин байроғини қўлдан бермаймиз» деб қасамёд қилдилар. **(Қарсаклар).**

Мана бугун биз комсомол босиб ўтган йўлга, унинг шонли ишларига назар ташлар эканмиз, у ленинчи ёшлар союзи деган юксак номни жуда ҳам муносиб равишда оқламоқда, деб айтиш учун барча асосларга эгамиз. **(Қарсаклар).** Партия раҳбарлиги остида комсомол ленинчасига яшаш ва ишлашга, коммунистик идеаллар тантанаси учун курашишга ўзи ҳам ўрганмоқда, ёш авлодни ҳам ўргатмоқда. Комсомоллар ҳамма ерда олдинги марраларда бормоқдалар. Қаердаки оташин қалб, синчков ақл, зўр ғайрат ва ташаббус зарур бўлса, комсомоллар ўша ерда тайёр турибдилар.

Уртоқлар, бизлар, кекса комсомоллар бугун съездингиз залига кирар эканмиз, қалбимиз мамнуният билан тўлқинланиб турди. Сизга боқиб, менда кўп йилларга ғайрат-шижоат ва оптимизм бағишлаган ўз комсомол ёшлигимни эсладим. Ўзимнинг дастлабки маслаҳатгўй ва биринчи дўстларимни эсга олдим, турмуш фанини, синфий кураш, янги жамият қуриш мураккаб фанини биргаликда ўрганиш бахтига муяссар бўлган кишиларни эсга олдим.

20-йиллар хотирамда, айниқса, сақланиб қолган. Энг аввало 1923 йил — мен комсомолга кирган йил хотирамда чуқур из қолдирган. Ўша вақтда комсомол сафларида атиги 300 мингдан сал кўпроқ киши бор эди. Корхоналарда, муассасаларда ва қишлоқларда комсомоллар, одатда, ёшларнинг кичик бир гуруҳини ташкил этар эдилар. Аммо улар революцион эҳтирос, мардлик билан тўлиб-тошган бўлиб, кўпинча қаҳрамонона ишлар қилар эдилар.

Ленин комсомолининг ўшандан кейинги авлодларини ҳам мен ана шундай деб биламан. Биринчи беш йилликлар қаҳрамонларининг ғайрат-ташаббус ва мардлиги халқ хотирасида мангу қолади. Комсомол ва бутун совет ёшларининг Улуғ Ватан уруши оғир йилларидаги жанговор ва меҳнат жасоратларининг шуҳрати сўнмайди. Мамлакат ёшлари оғир синов кезларида ғалаба учун, ер юзида бахтли яшаш учун ҳеч нарсани аямади.

Биз, коммунистлар, ёшларимиз билан фахрланамиз. Мамлакатимизнинг минглаб ва ҳатто миллионлаб эмас, балки ўн миллионлаб йигит ва қизлари ўз тақдирини комсомол билан боғлаган. Миллион-миллион совет кишилари учун комсомол ўз таржимаиҳолининг ажралмас қисми, ватанимиз учун эса унинг абадий ёшлиги тимсоли бўлиб қолди. **(Қарсаклар).**

Ҳозирги кунда комсомол сафларида 34 миллион киши бор. Ёшлар ленинчи Коммунистик партияга ўз меҳр-муҳаббат ва садоқатини изҳор этиш, ўзини унинг идеалларига хизмат қилишга, коммунизм қуришга бағишлаш учун комсомол сафларига келиб қўшилмоқдалар. Совет ёшлари Улуғ Ленин чизиб берган йўлдан бормоқдалар. **(Давомли қарсаклар).**

Уртоқлар! Эндиликда Ватанимиз қудратли иқтисодий ва маънавий потенциалга эга. Биз ҳатто бундан ўн йил илгари ҳам уддалай олмаган вазифаларни ўз олдимизга қўймоқдамиз ва ҳал қилмоқдамиз. Жамиятимизнинг маънавий-сиёсий бирлиги, мамлакат халқларининг қардошлиги ва дўстлиги тағин ҳам мустаҳкам бўлиб қолди. Биз чинакам халқ социалистик демократияси билан совет турмуш тарзи билан фахрланишга ҳақлимиз. Ана шуларнинг ҳаммаси етук социализмнинг реал белгилари бўлиб унинг ютуқларини ёш авлод, сизлар бундан буён кўпайтириб боришингиз керак.

Олға томон борганимиз сари, бунёдкорлик фаолиятининг миқёслари ўсиши билан бирга партиянинг роли, унинг жамият тараққиёти барча соҳаларига таъсири ҳам ўсиб боради. Партия тағин шунга ҳам асосланадики, коммунистик бунёдкорликнинг жонли ва улкан иши мамлакат барча жамоат ташкилотларининг, барча меҳнаткашларининг активлиги ва ташаббуси кучайишини талаб қилади.

Бу айтилган гаплар тўғридан-тўғри Ленин комсомолига таааллуқлидир. Комсомол совет жамиятн ижтимоий-сиёсий системасида муносиб ўринни аллақачон пухта эгаллаган. Унинг ролини социализмнинг ўз характери, революцион моҳияти, бизнинг келажакка интилишимиз белгилаб беради.

Комсомол ҳамиша партиянинг жанговор резерви ва ишончли ёрдамчиси бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. Бу мавҳум бир ибора эмас, балки реал ҳаёт, реал практикадир. Шуниси мароқлики, ҳозирги кунда партияга келиб қўшилаётган кишиларнинг учдан икки қисмини комсомол бермоқда. Бу ҳамма вақтдагидан ҳам кўпроқдир. КПСС XXIV съездидан кейин ўтган уч йил ичида партия сафларига қарийб бир миллион комсомол аъзоси қабул қилинди. Ёш коммунистлар комсомолдаги ўз ишларини давом эттириб, комсомол ташкилотларининг партия ядросини ташкил этмоқдалар.

Партиянинг комсомол билан жонли алоқаси яна шунда ҳам ўз ифодасини топмоқдаки, ёшларнинг ўнг минглаб пешқадамлари бошланғич ташкилотларнинг бюро ва комитетларидан тортиб, то КПСС Марказий Комитетигача партия раҳбар органларига сайланганлар.

(Давоми 2-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ, ОБЛАСТЬ КАСАБА СОЮЗЛАРИ СОВЕТИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ЛКСМ ШАҲАР КОМИТЕТИДА

МУСОБАҚА ҒОЛИБЛАРИ

ТОШКЕНТДАГИ РАЙОНЛАР ВА САНОАТ КОРХОНАЛАРИ, ТРАНСПОРТ, АЛОҚА ВА ҚУРИЛИШ-МОНТАЖ ТАШКИЛОТЛАРИ ЎРТАСИДА 1974 ЙИЛНИНГ БИРИНЧИ КВАРТАЛИДАГИ СОЦИАЛИСТИК МУСОБАҚА ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА.

Тошкент шаҳар партия комитети бюроси, шаҳар Совети ижроия комитети, Тошкент область касаба союзлари совети ва Ўзбекистон ЛКСМ шаҳар комитети шаҳардаги районлар, саноат корхоналари, транспорт, алоқа ва қурилиш-монтаж ташкилотлари коллективлари ўртасидаги социалистик мусобақа якунларини қараб чиқди.

Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитети, шаҳар Совети ижроия комитети, область касаба союзлари совети ва Ўзбекистон ЛКСМ шаҳар комитетининг Кўчма Қизил Байроғи районлар ўртасидаги социалистик мусобақада ғолиб чиққан Октябрь районига (район партия комитетининг секретари Т. Содиқов, район ижроия комитетининг раиси Г. Абдурасулов, район комсомол комитети секретари Б. Камолов) берилди. Бу район саноат маҳсулоти реализация қилиш бўйича квартал социалистик мажбуриятининг бажарилишини таъминлади ва саноат маҳсулоти реализация қилиш бўйича квартал планни 103,2 процент, ишлаб чиқариш ҳажми бўйича 102,6 процент, меҳнат унумдорлигини ошириш бўйича 103,5 процент бажарди ва маҳсулот таннархини арзонлаштириш бўйича планни ҳам ошириб бажарди.

Собир Раҳимов ва Сергели районлари корхоналари яхши ишлаганлиги таъкидлаб ўтилди.

Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитети, Тошкент шаҳар ижроия комитети, Тошкент область касаба союзлари совети ва Тошкент шаҳар комсомол комитети машинасозлик электр-техника саноати заводлари ва бирлашмалари ўртасидаги социалистик мусобақа ғолиби учун таъсис этган Кўчма Қизил Байроқ «Ташхимсельмаш» заводига (директори Р. Қодиров, партия ташкилоти секретари Э. Рябакон, завком раиси П. Писоцский, комсомол комитети секретари И. Шер) берилди. Бу корхона маҳсулот реализация қилиш бўйича биринчи квартал планини 103,4 процент бажарди. Ишлаб чиқариш ҳажмини 114,2 процент, меҳнат унумдорлигини 115,7 процент ўсишини таъминлади, ишлаб чиқариш ҳажми ўсишининг 100 процентини меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминлади, қабул қилинган социалистик мажбуриятларни ошириб бажарди.

Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитети, Тошкент шаҳар ижроия комитети, Тошкент область касаба союзлари совети ва Тошкент шаҳар комсомол комитети енгил ва озиқ-овқат саноати корхоналари ва юқорида кўрсатилган соҳаларнинг тажриба заводлари ўртасидаги социалистик мусобақа ғолиблари учун таъсис этган Кўчма Қизил Байроқ Ўзбекистон ССР енгил саноат министрлигининг иккинчи тикув фабрикасига (директори В. Лебедева, партия ташкилоти секретари П. Малахова, фабком раиси В. Шелошова, комсомол комитети секретари Н. Юдина) берилди. Бу фабрика маҳсулот реализация қилиш бўйича биринчи квартал планини 101,2 процент бажарилишини таъминлади, ишлаб чиқариш ҳажмини 131,8 процент, меҳнат унумдорлигини 111,3 процент ўсишини таъминлади. Қабул қилинган социалистик мажбуриятларни ошириб бажарди, ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсишини 93,6 процентини меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминлади.

Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитети, Тошкент шаҳар ижроия комитети, Тошкент область касаба союзлари совети ва Тошкент шаҳар комсомол комитети маҳаллий саноат, маиший хизмат корхоналари, транспорт ва алоқа ташкилотлари ўртасидаги социалистик мусобақа учун таъсис этган Кўчма Қизил Байроқ 103-автобаза коллективига (директори Ф. Парпихўжаев, партия ташкилотининг секретари А. Пўлатов, касаба союз комитетининг раиси Ю. Пятецский, комсомол комитети секретари С. Ғуломов) берилди. Бу автобаза коллективи биринчи кварталда халқ хўжалик юкларини ташиш планини 110,7 процент, меҳнат унумдорлигини ошириш планини 107 процент бажарди, қабул қилинган социалистик мажбуриятларни ҳам ошириб бажарди.

Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитети, Тошкент шаҳар ижроия комитети, Тошкент область касаба союзлари совети ва шаҳар комсомол комитети қурилиш ва монтаж ташкилотлари, бошқармалар ўртасидаги социалистик мусобақа ғолиби учун таъсис этган Кўчма Қизил Байроқ «Главташкентстрой»нинг «Жилстрой» қурилиш тресги коллективига (трест бошқарувчиси А. Тоиров, партия ташкилоти секретари А. Исҳоқов, комсомол комитети секретари А. Ғаффоров) берилди. Бу трест биринчи кварталда пудрат ишлари ҳажми бўйича топшириқни 105 процент, шу жумладан, ўз кучлари билан 108 процент, меҳнат унумдорлигини ўстириш бўйича 105 процент, турар жойларни фойдаланишга топшириш бўйича топшириқни эса 115 процент бажарди, қабул қилинган социалистик мажбуриятларни ҳам бажарди.

Шаҳар Ҳурмат тахтасига 44 та саноат, транспорт ва алоқа корхонаси, 18 та қурилиш-монтаж ташкилоти ва саноат, қурилиш материаллари корхонаси ёзилди.

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ НУТҚИ

(Боши биринчи бетда).

Бизнинг давлат ҳокимиятимиз органи бўлган советларнинг составига бир назар ташланг. СССР Олий Совети депутатларининг бешдан бир қисми 30 ёшгача бўлган ёшлардан иборат, маҳаллий советларда эса ёшларнинг салмоғи янада каттароқ, деярлик учдан бир қисмини ташкил этади. Йигит ва қизлар касаба союзларида ва меҳнаткашларнинг бошқа оммавий ташкилотларида фаол ишламоқдалар. Комсомол етиштирган энг яхши кишилар партия, хўжалик ва маданий қурилишнинг масъул участкаларига кўтарилмоқдалар.

Муболағасиз айтиш мумкинки, биронта ҳам йирик масала—гап Совет Иттифоқининг, область, район ёки меҳнат коллективининг ишлари устида борадими, бундан қатъи назар, — ёшларнинг иштирокисиз ҳал қилинмаслиги устида боряпти. Бизда комсомол, барча йигит ва қизлар ўз ижодий кучлари ва ташаббусларини кўрсатиш учун чексиз имкониятларга эгадирлар.

Ёшларга ишониш, умум фойдасини кўзлаб меҳнат қилишга ғайрат-шижоат ва саховат билан интилиш каби ёшлар фазилатларига таяниш ва айни чоғда уларга ҳаётга тўғри йўлни танлаб олишда ёрдам бериш, ёшларни кекса авлодларнинг билимлари ва тажрибаси билан қуроллантириш — ҳамма вақт коммунистларга хос анъана бўлиб келди. Партия бундан буён ҳам ана шу анъаналарни мустаҳкамлайверади, ёшлар активлигини ошириб боради, уларни социалистик жамият ишларини бошқаришда иштирок этишга янада кенг кўламда жалб этаверади. **(Қарсаклар).**

Ватан, партия ёш авлодга ишонади. Ҳаёт ҳам ҳар бир ишда комсомолга дадил таяниш мумкин эканлигини кўрсатиб берди! **(Давомли қарсаклар.)**

Ўртоқлар!

Мана уч йилдан кўпроқ вақтдан буён партия, бутун совет халқи КПСС XXIV съезди ишлаб чиққан кенг социал иқтисодий программани бажариш учун қунт билан ишламоқда. Мамлакат тўққизинчи беш йилликка хос меҳнат шижоати билан яшамоқда. Беш йилликнинг шонли уч йили орқада қолди, лекин бу йиллар осон йиллар бўлмади. Улар биз учун жиддий синов бўлди. 1972 йил айниқса, оғир йил бўлди. Ўша йили сўнгги 100 йил ичида кучи ва миқёси жиҳатидан мисли кўрилмаган қурғоқчиликка дуч келдик.

Ўтган йил ҳам енгил бўлмади. Бутун тўққизинчи беш йилликнинг тақдири кўп жиҳатдан унинг натижаларига боғлиқ эди. Партия 1973 йилни беш йилликнинг ҳал қилувчи йили деб эълон қилганлиги бежиз эмас. Шунинг учун қийинчиликларни бартараф қила олганлигимиз, беш йилликнинг учинчи йилини муваффақият билан туғаллаганлигимиз — совет кишиларининг, Коммунистик партиямизнинг меҳнат борасидаги улкан ғалабасидир. **(Давомли қарсаклар).**

Партия билан биргаликда унинг ёрдамчиси бўлмиш Ленин комсомоли ҳам масъулиятли синовдан ўтди. У ҳам бу синовга бардош берди, шараф билан бардош берди! **(Қарсаклар).** Комсомол аъзолари, йигит ва қизлар яхши ишладилар, ватанни ажойиб меҳнат зафарлари билан қувонтирдилар. Ана шуларнинг ҳаммаси учун ёш ўринбосарларимизга партия катта раҳмат айтади! **(Гулдурос қарсаклар).**

Бугун СССР Олий Совети Президиумининг бир қатор комсомол ташкилотларини Меҳнат Қизил байроқ орденлари билан мукофотлаш тўғрисидаги фармонлари эълон қилинди. Бу ажойиб воқеа бўлиб, комсомол аъзолари ва ёшларнинг хўжалик ва маданий қурилишда, коммунистик тарбия ишидаги улкан хизматларини тан олишдир. Қадрли ўртоқлар, янги орденли ташкилотларни юксак мукофот билан чин қалбдан табриклашга ижозат этгайсиз! **(Давомли қарсаклар).**

Ўз ишига ўз-ўзини танқид нуқтаи-назаридан ёндашиш ленинчи коммунистларга хос хислатдир. Сизларга маълумки, партия Марказий Комитетининг декабрь Пленумида зарбдор меҳнат натижаларига юксак баҳо бериш билан бир қаторда ўтган йиллардаги камчиликлар ва нуқсонлар очиб ташланди. Шунингдек, 1974 йилга мўлжалланган хўжалик-сиёсий вазифалар ҳам белгилаб берилди. босқичида партия иқтисодий сиёсатидаги асосий нарсани алоҳида ажратиб кўрсатадиган бўлсак,—бу — фан-техника тараққиётини жадаллаштириш негизида халқ хўжалигининг самарадорлигини ошириш томон кескин бурилишдир. Партия ишлаб чиқаришни техника билан қайта қуроллантириш, уни ташкил этиш ва бошқаришни, планлаштиришни ва иқтисодий рағбатлантиришни такомиллаштириш, хўжалик кадрларининг малакаси ва масъулиятини ошириш соҳасидаги катта-катта тадбирларни ишлаб чиқмоқда ва амалга оширмоқда.

Биз хўжалигимизнинг барча бўғинларида, ҳар бир иш жойида **ишнинг сифатини** жиддий равишда яхшиламасак, мазкур тадбирларнинг ҳаммаси, бизнинг барча куч-ғайратларимиз кутилган натижани бермайди. Иш сифати — жуда сермазмун тушунчадир. Бу тушунча талайгина ишлаб чиқариш-иқтисодий омиллардан ташкил топади ва шу билан бирга ахлоқий проблемаларнинг кенг доирасини ўз ичига олади.

Бу ишлаб чиқаришни пухта ташкил этиш, меҳнат процессининг қатъий равишда бир маром олиши, технологияга сўзсиз риоя қилиш демакдир. Бу — материалларни тежаб-тергаб сарфлаш, техникани эҳтиёт қилиш, жуда авайлаш, айтишим мумкинки, уни севиш демакдир ва албатта, онгли, ўртоқлик интизоми, бир-бирига талабчанлик ва меҳнатда бир-бирига ёрдам бериш вазияти демакдир. Сифат учун кураш билан бепарволик, бўшанглик, иш ёқмаслик бир-бири билан сиғишмайди.

Ишнинг юқори сифатли бўлиши қанчалик катта иқтисодий ва социал мазмунга эга эканлигини исботлаб ўтиришнинг ҳожати бўлмаса керак. Виждонан, аъло даражада ясалган буюмлар —хоҳ станок ёки трактор, хоҳ автомобиль ёки телевизор бўлмасин, барибир — ижтимоий сарфларни тежайди, меҳнатимизни енгиллаштиради ва айни бир вақтда кишининг кайфиятини, унинг ишчилик ғурурини оширади.

Сифат учун кураш, — гап моддий ишлаб чиқариш ёки маънавий бойликлар яратиш, болаларни тарбиялаш ёки хизмат кўрсатиш соҳаси устида борадими, бундан қатъий назар, —фаолиятимизнинг барча томонларига сингиб кетиши керак, киши қаерда ишламасин, у ўз меҳнатининг натижаларидан фахрланиши лозим. Мамлакатимизда уста, уддабурро деган номни халқ азалдан жуда ҳурматлайди. Биз ана шу номга бўлган ҳурматни тағин ҳам кучайтиришимиз, ишда юксак сифатга эришадиган кишиларни бутун чоралар билан рағбатлантиришимиз керак.

Мамлакат халқ хўжалигида 30 миллиондан зиёд ёш ишчилар, колхозчилар ва хизматчилар меҳнат қилмоқдалар. Агар комсомол ёшларнинг юқори иш сифати учун, маҳорат учун, завод маркасининг шаъни учун оммавий ҳаракатида фаол равишда жанговарона иштирок этса, бу нақадар ажойиб иш бўлажагини, сизлар яхши тушунасизлар. **(Қарсаклар).**

Социалистик қурилиш тарихи бутун мамлакат кўп марта ёш новаторларга тенглашганлигини кўрсатувчи ёрқин далилларга эга. Алексей Стаханов ўз меҳнат жасоратини 30 ёшида кўрсатган эди, зарбдорларнинг умумхалқ ҳаракати унинг номи билан атала бошлади. Тўқувчилар Мария ва Евдокия Виноградовалар, пўлат қуювчи Макар Мазай, тракторчи Паша Ангелина, ип йигирувчи Валентина Гаганова... Ана шуларнинг ташаббусини бутун халқ эътироф этган пайтда булардан биронтаси ҳам ҳали 26 ёшга тўлмаган эди.

Ҳозирги кунда ҳам беш йиллик қаҳрамонлари орасида биз кўпгина ёшларнинг номини эшитамиз.

Шу залда съезд делегатлари, Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари, ивановолик ип йигирувчи Анастасия Ерофеева, «Ангарстрой» бригада бошлиғи Виктор Лакомов, лавлагикор Устинья Лендюк, пахтакор механизатор Абдусаттор Қурбонов ва бошқа кўп кишилар ўтирибдилар. Биз шу кишилар орқали тўққизинчи беш йилликнинг ёш зарбдорларини чин қалбдан табриклаймиз ва уларга ана шу фахрий унвонни юксак тутишни, шонли ишлар ташаббускорлари, ёшларнинг ташкилотчилари бўлишларини, ишда ўз ўртоқларини эргаштириб боришларини тилаймиз. **(Давомли қарсаклар).**

Ўртоқлар! Совет халқи ёшларнинг Шимол, Сибирь, Узоқ Шарқ бўз ерларини ва табиий бойликларини ўзлаштиришдаги фидокорона меҳнат жасоратларини чуқур миннатдорлик билан қайд қилди. Мана яқиндагина комсомол партиянинг янги энг йирик қурилишда — Байкал — Амур темирйўли қурилишида фаол қатнашишга даъватига қизғин жавоб берди.

Бу қурилиш жуда катта аҳамиятга эга. Байкал — Амур магистрали асрлар давомида мудраб ётган тайгани кесиб ўтади. Ватан хизматига қўйиш лозим бўлган улкан бойликлар ётган жойлардан ўтади. Бу ерда мамлакатнинг янги катта саноат райони барпо этилади, янги-янги шаҳар ва посёлкалар қад кўтаради.

Комсомол аъзолари, ёшлар ана шу улкан қурилишга ўз муносиб ҳиссаларини қўшишларига биз қаттиқ ишонамиз. **(Қарсаклар).** Комсомольск-Амур, Магнитка ва Турксиб, Днепро ГЭС ва қўриқ ерлар, Братск ва Камаз эстафетасини улар Сибирнинг янги, ҳали ўзлаштирилмаган бепоён ерларидан олиб ўтадилар. **(Қарсаклар).**

Биз амалга оширишни мўлжаллаб қўйган яна бир ғоят муҳим иш ҳақида сўзлаб бермоқчиман. Гап, КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети яқинда қабул қилган «РСФСР қора тупроқ бўлмаган зонаси қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш тадбирлари тўғрисида»ги қарори устида боради. Бу қарорда мамлакатнинг йирик районларидан бирининг қишлоқ хўжалигини жадал ривожлантириш вазифаси қўйилган.

Шуни айтиш кифояки, Россия Федерацияси бутун аҳолисининг 44 проценти қора тупроқ бўлмаган зонада яшайди. Бу район жуда катта потенциал имкониятларга эга бўлиб, ҳозирги кунда ана шу имкониятлардан тўла-тўкис фойдаланилаётганича йўқ. Ана шу зонанинг қишлоқ хўжалигини актив интенсивлаш унинг ишлаб чиқарувчи кучларини анча юксалтиради, аслини олганда янги қўриқ ерни ўзлаштиришга имкон беради.

Бу зонада, шунингдек катта уй-жой ва маданий қурилишни амалга ошириш мўлжалланган. Ҳозирги кўпгина қишлоқлар обод посёлкаларга айлантирилади, зонанинг саноати, айниқса енгил саноат, озиқ-овқат ва гўшт-сут саноати ривожланишига қудратли туртки берилади.

Сизларга очиқ айтиб қўяқолай, биз қора тупроқ бўлмаган зонанинг қишлоқ хўжалигини ривожлантириш программасини қабул қилар эканмиз, у программани амалга оширишда комсомол ёрдам беради, деб умид билдирамиз. Бугун эса мамнуният билан айтмоқчиманки, бизнинг умидларимиз рўёбга чиқди. Комсомол Марказий Комитети шу кунларда қора тупроқ бўлмаган зонанинг мелиоратив ва қишлоқ қурилишини Бутуниттифоқ комсомол зарбдор қурилиши, деб эълон қилиш ҳақида ва бу зонага ҳар йили камида 20 минг комсомол аъзолари ва ёшларни юбориб туриш тўғрисида қарор қабул қилди. **(Қарсаклар).** Биз комсомолнинг ана шу ажойиб янги ташаббусини қизғин табриклаймиз. **(Давомли қарсаклар).**

Ўртоқлар! Бизнинг давримиз — улкан фан-техника революцияси асридир. Бу революция жамият ҳаётининг ҳамма жиҳатларини қамраб олади, ҳар бир киши олдига, унинг билимлари, касб-ҳунар тайёргарлиги олдига катта-катта талаблар қўяди. Бу нарса ёш авлодни, айниқса, тўлқинлантириши керак, чунки эртага давлатимизнинг моддий ва маънавий кучларини тағин ҳам кўпайтира бориш борасидаги ҳамма иш ва ташвишлар унинг зиммасига тушади. Ўз билимларини муттасил тўлдириб ва чуқурлаштириб бориш, фан ва техниканинг энг сўнгги ютуқларини ўзлаштириш вазифаси ёшлар олдида ҳар қачонгидан ҳам кескинроқ бўлиб турибди. Бу эса фақат ҳозирги ва бўлғуси инженерлар, техниклар ва бошқа мутахассисларгагина эмас, балки ишчилар синфига, қишлоқ меҳнаткашларига ҳам тааллуқлидир.

Ҳозирги кунда мамлакатимиз ишчилар синфи чуқур ўзгаришларни бошидан кечирмоқда. Бугун 10-15 йил муқаддам лазерли технологик қурилмаларининг операторлари каби мутахассислар фақат илмий-фантастик романларнинг қаҳрамонларигина эди. Бироқ, кечагина фантастика бўлган нарса, энди реалликка айланмоқда. Бутун ишчилар синфининг тарихида бўлмаган энг билимли авлод вужудга келди. 30 ёшгача бўлган ишчи ёшларнинг тахминан 85 проценти олий, туғалланмаган олий, ўрта ва тўлиқсиз ўрта маълумотга эга. Бу катта ютуқдир.

Янги типдаги ишлаб чиқарувчи ўсиб етилмоқда, унда жисмоний ва ақлий меҳнат тобора гармоник тарзда уйғунлашмоқда. Бу —касб соҳасида кенг билим ва маҳоратга эга, замонавий ишлаб чиқариш политехника асосларини чуқур биладиган, энг янги машиналарни ва технология процессларини тезда ўзлаштириб олишга қобил бўлган кишидир.

Мана шуларнинг ҳаммаси ишчиларнинг ўринбосарларини тайёрлаш масаласини ўз навбатида янгича қилиб қўймоқда. Аввало буларнинг асосий кўпчилиги ҳунар-техника ўқув юртларида тайёрланиши зарур, чунки ёшлар ишга кирмасдан олдиноқ мутахассислик олиб чиқадиган бўлсинлар. Шу сабабли мана шундай ўқув юртларининг сони тўхтовсиз кўпайтирилмоқда. Касб ўргатиш билан бирга умумий ўрта маълумот берадиган ҳунар-техника билим юртларини ҳам анча кенгайтириш ва кўпайтиришни зарур деб топдик. Шу беш йилликнинг охиридаёқ бизнинг мамлакатимизда бундай билим юртларининг сони икки баравар кўпаяди.

Ишчилар синфининг муносиб ўринбосарларини тайёрлаш, ёш мутахассис кадрларни тарбиялаш тўғрисида ғамхўрлик қилиш комсомолнинг ҳар доим жонажон иши бўлиб келган. Биринчи фабрика, завод таълими мактаблари комсомол оталиғида эди, йигирманчи йилларнинг йигит ва қизлари шундай мактабларда бошланғич таълим ва касб ўрганар эдилар. Ҳунар билим юртларининг комсомоллари қирқ биринчи йилда оталарининг иш жойини эгаллаб, катталар билан баб-баравар меҳнат қилишди.

Совет меҳнат резервларининг шонли йўлини ўйласак, кўпгина ажойиб номлар эсимизга тушади. Сергей Павлович Королевнинг ва Юрий Алексеевич Гагариннинг номларини **(Қарсаклар)** бугун айтиб ўтмоқчиман. Устоз ва шогирд. Космик кемаларнинг бош конструктори ва планетанинг биринчи космонавти. Йигирманчи йиллардаги қурилиш мактабини битириб чиққан киши ва урушдан кейинги қийин пайтларда ҳунар мактабини тамомлаб чиққан киши. **(Қарсаклар).** Одамлари ўзларининг меҳнат ҳаётларини тунукасознинг кўмакчиси ва пўлат қуювчининг шогирди бўлиб ишлашдан бошлаган, билим чўққиларини эгаллаётган, инсониятга юлдузларга олиб борадиган йўл очиб бераётган мамлакат — ажойиб мамлакатдир! Королев билан Гагариннинг тақдири меҳнат аҳлига, бизнинг ёшларимизга социализм қандай кенг майдон ва имкониятлар очиб бераётганлигини кўрсатувчи жуда ёрқин мисолдир. **(Давомли қарсаклар).**

Шундай вақт келадики, ҳозирги ҳунар-техника билим юртларида ўқиб турган ёшларнинг кўплари ҳам илғор ишчилар, ишлаб чиқариш новаторлари, меҳнат қаҳрамонлари, корхоналарнинг, халқ хўжалигидаги бутун-бутун тармоқларнинг раҳбарлари бўлиб қоладилар. Уларнинг катта ҳаётга тайёрланишларига биринчи навбатда комсомол ёрдамлашуви лозим.

Кўпдан давом қилиб келаётган ажойиб традицияга кўра комсомол ҳунар-техника билим юртларини ўз оталигига олиши керак, деб ўйлайман. Меҳнатдаги ўринбосарларга ҳар доим диққат-эътибор бериб турингиз, уларни ишчилар йўли билан ҳаётга олиб кирингиз! Бунинг учун мамлакат сизлардан миннатдор бўлади! **(Қарсаклар).**

Ўртоқлар! Бизнинг замон —техника ва фанда жуда тез ўзгаришлар бўлаётган замон — Маркс айтган қуйидаги фикрнинг ниҳоят даражада теранлигини яққол кўрсатди: инсон нечоғли мукаммал техника билан қуролланган бўлмасин, меҳнат ҳеч қачон эрмакка айланмайди. «Ҳақиқатан эркин меҳнат... , — деб ёзган эди К. Маркс, — ниҳоят даражада жиддий ишнинг ўзидир!» («Вопросы философии», № 7, 1967 йил, 108-бет).

Йигит ва қизларни меҳнатга муҳаббатли қилиб ва меҳнатни ҳурматлайдиган қилиб тарбиялаш ҳар доим Коммунистик партиянинг жон куйдирадиган иши ва Ленин комсомолининг бош вазифаларидан бири бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. **(Қарсаклар).** Бу давлат аҳамиятига молик катта масала. Ҳамма меҳнаткашларнинг коллективлари, жамоат ташкилотлари, мактаб ва оила бу масаланинг тўғри қўйилишидан ва ҳал этилишидан манфаатдор. Бу масала миллион-миллион кишиларнинг тақдирига, ҳатто мамлакатимизнинг келажагига дахлдор масаладир.

Болаларга ва ўспиринларга меҳнат тарбияси бериш вазифаларини ҳал этишда катта муваффақиятларимиз бор. Бироқ, муайян қийинчиликлар ҳам учраб туради. Мисол учун бундай бир масалани олиб кўринг. Ота ва оналарнинг ҳаммаси ўз болаларининг ўзлари кечирган ҳаётга нисбатан яхшироқ яшашларини истайди. Бу тушунарли бир ҳол ва буни инсоний ҳоҳиш дейиш мумкин. Совет халқи фаровонлигининг ошиб бораётганлиги ота-оналарнинг бу истакларини рўёбга чиқаришга ёрдам беради. Лекин болага яхшилик қиламан деб кўпинча ёмонлик қилиш ҳоллари ҳам бор. Баъзи ота-оналар боламиз ҳали ёш, катта бўлганда ишламай нима қилади, деган мазмунда фикр юритадилар.

Иш ёқмаслик, меҳнатга ҳурматсизлик мана шундан келиб чиқади. Бинобарин, бир кун бориб ёш йигит ёки қиз ҳаётда ўз ўрнини танлаш чоғида қийин аҳволга тушиб қолади ва ишга бўйни ёр бермайдиган бўлиб қолади. Афсуски, бизда бундай ҳоллар кам учрамайди. Йўқ! Энг ёш чоғданоқ болаларини меҳнатга кўниктириб тарбиялаётган ота-оналаргина чинакам эзгу иш қиладилар. **(Давомли қарсаклар).**

Ёшларга, ёш ишчиларга, мутахассисларга биз ҳамиша ҳам диққат-эътибор беравермаймиз. Мана шу залда ўтирган сизлар шуни яхши биласизларки, одамнинг ҳаётдаги биринчи мустақил қадамлари алоҳида аҳамиятга эга. Кечагина мактабни битириб чиққанлар ҳам, билим юртларида ўқиб турганлар ҳам, техникумлар ва олий ўқув юртларида тарбияланганлар ҳам диққат ва эътиборга, мадад ва ёрдамга муҳтождирлар.

Меҳнат тарбияси, ҳаётдаги ўринни тўғри танлаш масалалари катта доирадаги вазифаларнинг ҳал қилиниши билан боғлиқ. Бу борада ҳам бизнинг мамлакатимизда ғоят кўп иш қилинмоқда. Мен давлат йўли билан кўрилаётган чораларни, айниқса мактабимизнинг ролини ҳам, бу масалада совет жамоатчилигимиз олиб бораётган жуда катта ишларни ҳам айтмоқчиман. Бошқа ишларда бўлгани каби бу ишда ҳам қаҳрамон ишчилар синфимиз ўрнак кўрсатмоқда.

Ишчилар синфи орасида янги ажойиб ҳаракат — ёш ишчиларга мураббийлик қилиш ҳаракати вужудга келди. Мураббийлар — юксак маҳорат эгаси бўлган, турмуш тажрибасига бой, доимий ишчи кадрлардир, айтишим мумкинки, улар талантли педагоглардир. Улар ўз ҳоҳишлари билан, дил амрига қулоқ солиб, ёшларни меҳнатсевар бўлишга, моҳирликка ўргатмоқдалар, бизнинг шонли ишчилар синфининг қаҳрамонлик традицияларида тарбияламоқдалар.

Сизларга хурсанд бўлиб шуни айтмоқчиманки, СССР Олий Совети Президиуми шавкатли меҳнат қилганликлари, ёшларга коммунистик тарбия бериш ва ҳунар ўргатиш борасида катта иш қилганликлари учун қуйидагиларга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони юксак унвонини берди:

Степан Степанович Витченко— Ленинграддаги «Электросила» бирлашмасининг йиғувчи слесарлар бригадири, **(Қарсаклар).**

Ольга Павловна Ваҳмянина — Москва областининг Реутовский фабрикасининг йигирувчиси, **(Қарсаклар).**

Павел Никитович Печенкин — Олтой ўлкасидаги Фрунзе номли колхоз бригадири, **(Қарсаклар).**

Алексей Леонтьевич Шатилин — Магнитогорск металлургия комбинатининг ветерани, фахрий металлург. **(Қарсаклар).**

Ўз номимдан ва ишдаги ўртоқларим номидан, сизнинг номингиздан бу ажойиб кишиларни қизғин қутлашга, уларга сиҳат-саломатлик, мамлакат ишчиларининг ўринбосарини тайёрлашда янги муваффақиятлар тилашга ижозат бергайсиз, ўртоқлар! **(Давомли қарсаклар).** Мураббийлар меҳнат эстафетасини ҳозирги даврдан келажак давр қўлига бераётирлар, дейиш мумкин. Биз ҳам кучини ва вақтини аямай ўзининг бой тажрибасини, ўзининг билимларини катта меҳнат ҳаётига кириб бораётган ёш авлодга бераётган шонли ишчилар синфининг намояндаларини чин кўнгилдан табриклаймиз. Комсомол мураббийлар билан қўлни қўлга бериб ишлаётгани, бу ажойиб ташаббусни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаётгани яхши гап. Мураббийлар ҳаракати оммавий ҳаракатга айлансин, мамлакатнинг ҳамма бурчакларини, ҳамма заводлар, фабрикалар, шахталар, руда конлари, қурилишлар, колхозлар ва совхозларни қамраб олишни истар эдик. Бу ажойиб, олижаноб, иш, ўртоқлар! Биз сизларни бу ишни қўллаб-қувватлашга чақирамиз! **(Давомли қарсаклар).**

Ўртоқлар! Ёшларни янги, коммунистик ахлоқ руҳида тарбиялаш комсомол ишида жуда муҳим ўрин олиб турибди. Владимир Ильич айтганидек: «...Коммунизмни мустаҳкамлаш ва батамом қуриш учун кураш» коммунистик ахлоқнинг асосидир (Асарлар 31-том, 313-бет).

Лениннинг ёшларни коммунистик ахлоқли қилиб тарбиялаш тўғрисидаги васиятини бажариш ҳозирги вақтда, айниқса, катта аҳамият касб қилмоқда. Биз ривожланган социализм даврида, коммунистик жамиятнинг моддий-техника базасини қуриш даврида яшаб турибмиз. Катта социал ва иқтисодий ўзгаришлар билан бирга, энг яхши инсоний сифатларни — коммунистик жамият кишисининг сифатларини шакллантиришдан иборат актив жараён давом этмоқда. Бунинг учун бизда бутун шарт-шароит бор.

Биз тарихда мисли бўлмаган жуда катта маънавий бойлик тўпладик. Бизнинг жамиятимизда ахлоқий нормаларнинг ва ижтимоий бойликларнинг энг илғор, энг инсонпарварона системаси вужудга келди. Миллион-миллион кишиларнинг социал психологиясида чуқур ўзгаришлар рўй берди. Мамлакатда ижодий меҳнат ва одамларга ишонишдан иборат ажойиб вазият барқарор бўлиб қолди.

Биз амал қилаётган ахлоқ коммунизм идеалларига чексиз содиқликни ва юксак гражданликни, ўз социалистик Ватанига муҳаббатни ва барча мамлакатларнинг меҳнаткашлари билан қардошларча бирдамликни, коллективизмни ва ижтимоий бурчнинг бузилишига нисбатан муросасизликни ўзида мужассамлаштирган қотишмадир.

Бизнинг коммунистик ахлоқимиз инсоният ишлаб чиққан ахлоқнинг инсонпарварлик нормаларини ҳақли равишда мерос қилиб олиб, ривожлантирмоқда. Меҳнатсеварлик, ҳалоллик, камтарлик, ўз қадр-қимматини ҳис қилиш, ўртоқлик, ўзаро ҳурматлаш — мана шуларнинг ҳаммаси совет кишиси маънавий қиёфасининг таркибий белгиларидир.

Ёшларга коммунистик тарбия беришни янада кучайтириш учун комсомол ихтиёрида жуда катта воситалар бор.

Янги жамиятнинг ахлоқий тажрибаси жамлаган яхши фазилатларнинг ҳаммаси ёшларга, ҳар бир йигит ва қизга берилиши лозим ва шу билан бирга, яшаш ва меҳнат қилишга ҳалақит бераётган нарсаларнинг ҳаммасидан ёшлар бирма-бир халос қилиниши лозим. Худбинлик, молпарастлик, фақат шахсий эҳтиёж мақсадини кўзлаб яшашга интилиш сингари ҳолларнинг рўй беришига, афсуски ҳозир ҳам баъзан дуч келмоқдамиз. Бу салбий ҳодисалар хавфига эътиборсизлик билан қараш нотўғри бўлур эди.

Ёшларнинг бўш вақтини ташкил этиш борасидаги ишларнинг ҳаммаси ҳам кўнгилдагидек бўлаётгани йўқ. Бу шунчаки оддий масала эмас. Ёшлар ўзларининг бўш вақтларидан рационал фойдаланишни ўрганишлари керак. Буни ўрганиш жуда ҳам муҳим. Бекорчилик, ичкиликка ружу қилиш, «вақт ўтказмоқ» учун айтишим мумкинки, кўнгилсиз «кўнгил очар» ишлар билан шуғулланиш, — ёшлик йилларида беҳуда ўтган бу вақтларнинг ўрнини кейин тўлдириш қийин бўлади. Аксинча, билим доирасини кенгайтириш, маданий савияни ошириш, сиёсий тайёргарлик, ўзи туғилиб ўсган ўлкани билиш, жисмоний чиниқиш— мана шуларнинг ҳаммаси қимматбаҳо капиталдир. Ёшлик йилларида орттирилган ва муттасил тўлдирилиб борган бу қимматбаҳо капитал сизларга, азиз ўртоқлар умрбод хизмат қилаверади. **(Қарсаклар).**

Совет кишиларининг маънавий дунёси революцион таълимотимизнинг мустаҳкам пойдеворига асосланган. Қарашларни шакллантириш — ёшларни тўлқинлантираётган саволларга ишонтирарли жавоблар берадиган бўлиш демакдир.

Шу сабабли ёшларнинг марксизм-ленинизм назариясини ўрганишлари тайёр хулосаларни ёдлаб олишдан иборат бўлмаслиги, балки уларнинг мустақил фикр қилишларига, энг зарур проблемаларни ҳал этишларига, ижтимоий ривожланишнинг қонуниятларини ва истиқболларини кўришларига, буржуа идеологиясига қарши муросасиз кураш олиб боришларига ёрдам бериши керак, шундай қилиш жуда муҳим. Бу нарса аввало муаллимлар, пропагандистлар, ижтимоий фанлардан дарс бераётган ўқитувчилар, идеология кадрларининг ўзлари революцион назарияни қанчалик эгаллаб олганликларига боғлиқ эканлигини исботлаб ўтиришнинг ҳожати йўқ.

Партиямиз ёшларни маънавий ўстириш ва ахлоқий тарбиялаш учун адабиёт ва санъатга нақадар катта аҳамият бераётганлиги яхши маълум. Ўзларининг асарларида турмуш ҳақиқатини очиб бераётган, совет кишиларини коммунизм йўлида фидокорона меҳнат қилишга руҳлантираётган ёзувчилар, рассомлар, театр ва кино арбобларидан партия ва халқ миннатдордир ва ўзларингизга маълумки, уларни юксак даражада қадрламоқдалар.

Бизнинг адабиёт ва санъатимиз бутун вужуди билан қаҳрамон совет халқининг маҳсулидир. Адабиёт ва санъатимиз мамлакатимиз билан бирга ўсди, вояга етди ва такомиллашди, жуда катта чўққиларга кўтарилди.

Совет адабиёти ва санъати ўзининг катта тарихи давомида уни турмушдан четга буриш, идеалларимиздан ажратиб олиш мақсадида қилинган бир талай уринишларга дуч келган. Зотан ҳозир ҳам Ғарбда бундай уринишлардан воз кечганлари йўқ. Айрим муртадлар ва йўлдан озган кимсалар бизнинг мамлакатимизда ҳам синфий, ғоявий душманларимизга жўр бўлишга уриндилар. Лекин уларнинг кучанишлари пуч бўлиб чиқди. Бундай шум ғояларнинг ўсиши учун бизнинг заминимиз сира тўғри келмайди. **(Қарсаклар).**

Совет адабиёти ва санъатининг асарлари бизнинг бебаҳо маънавий бойлигимиздир, бизнинг социалистик миллий ифтихоримиздир. Бу асарларнинг бир талай қисми жаҳон маданияти хазинасининг фондига қўшилди. Совет ёзувчилари, рассомлари, композиторлари, театр ва кино арбоблари яратган ажойиб асарларнинг ҳаммаси халқимизда яшамоқда ва яшай беради, буюк идеалларимиз тантанасига хизмат қилаверади.

Совет адабиёти ва санъати арбоблари Ватанга чексиз муҳаббат, ўз халқига садоқат билан кўпайтирилган ўзларининг талантларини бундан буён ҳам янги асарлар яратишга сарфлай беришларига ишонамиз. Бу асарлар совет ва жаҳон адабиёти ва санъатининг энг яхши дурдоналари қаторидан жой олади. **(Қарсаклар).**

Комсомол съездининг минбарида туриб, ёш ёзувчиларга, рассомларга, композиторларга, театр ва кинонинг ижодий ходимларига катта муваффақиятлар тиламоқчиман. Биз улардан янги асарлар яратиб беришларини кутамиз. Шу тариқа улар муштарак ишимизга ва аввало, совет ёшларини коммунистик руҳда тарбиялаш ишига ўзларининг бебаҳо ҳиссаларини қўшадилар. **(Қарсаклар).**

Комсомолга бизнинг партиямиз совет адабиёти ва санъатининг арбоблари билан традицион дўстлик ва ҳамкорликни тағин ҳам кўпроқ мустаҳкамлаш, ёшларни коммунистик руҳда тарбиялаш манфаатлари йўлида уларнинг ижодларидан тағин ҳам активроқ фойдаланиш истагини билдиради. Матбуот, радио, телевидение, маданий-оқартув муассасаларидан — кенг мафкуравий фронтимизнинг барча воситаларидан тағин ҳам тўлароқ фойдаланиш керак. **(Қарсаклар).**

Комсомолнинг яна бир жуда катта ва жуда масъулиятли коммунистик тарбия участкаси бор. Мен, азиз ўртоқлар, мактабни, кўп миллионли пионерлар ташкилотини назарда тутаётирман. Йигитлар ва қизларнинг кўплари мактабда ўқиб турган йилларида ўн тўрт-ўн беш ёшларида комсомол сафларига кирадилар. Мамлакатдаги мактаб комсомол ташкилотлари сафида ҳозирги кунда 7 миллион нафардан кўпроқ киши бор. Булар комсомолнинг энг навқирон отряди.

Ўқувчиларни тарбиялаш, пионерлар билан ишлаш асосий масалаларнинг бири тариқасида барча комсомол ташкилотларининг кун тартибида ҳар доим туриши лозим. Фақат шундай қилинганидагина заводлар, колхозлар, қурилишлар, институтлар ва ҳарбий қисмларнинг комсомол ташкилотлари сафи яхши ёшлар билан тўлаверади. Фақат шундай қилинганидагина комсомол партиянинг масъулиятли топшириғини — ёш ленинчиларнинг раҳнамоси ва тарбиячиси бўлиш вазифасини муваффақиятли бажара олади. **(Қарсаклар).**

Ўртоқлар! Мен комсомол ишининг фақат баъзи бир туб масалаларигагина тўхталиб ўтдим. Бу масалалар жуда хилма-хил ва ғоят аҳамиятли. Лекин, бундан бошқача бўлиши ҳам мумкин эмас — ленинчи коммунистик ёшлар союзининг тарихий вазифаси шундан иборат.

Шу муносабат билан мен бир нарсани уқтириб ўтмоқчиман. Комсомол — катта куч деб кўп ва тўғри гапирамиз. Шу билан бир вақтда биз комсомолнинг кучи аввало партиявий раҳбарликда, бизнинг доимий диққат ва эътибор бериб туришимизда, комсомолни қувватлаб унга ғамхўрлик қилишимизда эканлигини ҳеч қачон, ҳеч бир ҳолатда унутишга ҳаққимиз йўқ. **(Қарсаклар).**

Шовли, орденли комсомол съездининг минбаридан туриб мен аввало партия органларига, бошланғич партия ташкилотларига мурожаат қилиб шуни айтаманки, комсомол тўғрисида оталарча ғамхўрлик қилингиз, ёш авлодни тарбиялаш учун бундан буён ҳам кучингизни ҳам, вақтингизни ҳам аямангиз. **(Гулдурос қарсаклар).**

Бизнинг хўжалик кадрларимиз, жамоат ташкилотларимиз ҳеч қачон комсомолдан четда турмаганлар ва четда туролмайдилар. Министрлар ва идораларнинг раҳбарлари, корхоналарнинг директорлари, бош инженерлар ва технологлардан тортиб касаба союзларигача ҳамда бошқа жамоат ташкилотлари ва давлат органларигача — буларнинг ҳаммаси комсомолга тағин ҳам кўпроқ диққат-эътиборли бўлишлари, уни ўзларининг ишларига тортишлари, унинг бошлаб берган ишларини қўллаб-қувватлашлари, унга зарур ёрдам бериб туришлари лозим. **(Давомли қарсаклар).**

Комсомол ҳар доим ва ҳамма ишда партиянинг, барча партия кадрларининг раҳнамолик қилаётганлигини, ёрдам ва мадад бераётганлигини сезиб туриши лозим. Буни бизга улуғ Ленин васият қилиб қолдирган, буни биздан Коммунистик партиямизнинг олий қонунлари талаб қилади. **(Гулдурос қарсаклар).**

Ўртоқлар! Шу залда ўтирган сиз съезд делегатлари ҳаммангиз тинчлик даврида туғилиб ўсган совет кишиларининг вакилларисиз. Буни биз партиямиз, мамлакатимиз ва бутун социалистик ҳамдўстлик изчиллик билан ўтказиб келаётган ленинча ташқи сиёсатнинг энг муҳим натижаларидан бири, деб биламиз.

КПСС XXIV съезди таклиф қилган Тинчлик программасини амалга ошириш учун курашиб, империалистик доиралардан то маочиларнинг раҳбарларигача бўлган бутун реакцион кучларнинг кўрсатаётган қаршилигини енгиб, халқаро кескинликни юмшатишдан иборат қийин йўлдан оғишмай, қадам-бақадам олға бормоқдамиз.

Тинч-тотув яшаш принциплари ядровий ҳалокат хавфини четга суриб халқаро муносабатлар практикасига тобора чуқурроқ кириб бормоқда. Воқеаларнинг бундай ривожланиши инсониятнинг туб манфаатларига мос бўлиб тушмоқда, ижтимоий тараққиёт, халқларнинг социал ва миллий озодлиги йўлида олиб борилаётган кураш учун энг қулай шароит яратиб бермоқда.

Давлатимизнинг ташқи сиёсат йўлини тинчлик ҳужуми демоқдалар. Бунга қўшилиш мумкин, албатта. Ҳужум актив ҳаракатлар қилишни, олға томон оғишмай интилишни ва қўлга киритилган ютуқларни ривожлантираверишни тақозо қилади. Биз ер юзида омонлик бўлсин, деб болаларимиз бахтиёр бўлсин деб инсониятнинг ҳозирги омонлиги ва келажаги учун деб бу энг олижаноб ҳужумни давом эттираверамиз. **(Давомли қарсаклар).**

Ҳозирги замон капиталистик жамиятининг маънавий бурдсизлиги ривожланишнинг ҳозирги босқичида тағин ҳам кўпроқ аён бўлиб қолди. Империализмнинг социал иқтисодий зиддиятлари ўзини тобора кўпроқ сездирмоқда. Давлат — монополистик капитализм системаси социал тенгсизликни кучайтирмоқда, одамларнинг ижодкорлик имкониятларини эзиб ташламоқда, айниқса ёш авлоднинг ижодкорлик имкониятларини эзиб ташламоқда, ёшларни ижтимоий ҳаётда актив қатнашишдан четлаштирмоқда.

Уруш ва тинчлик, жамиятнинг ривожланиш йўллари, фан ва техника муваффақиятларидан фойдаланиш, санъат ва адабиётнинг вазифаси, ўз турмуши ва фаолиятининг маъноси сингари ҳозирги замоннинг энг ўткир масалалари бўйича ўз позициясини танлаб, белгилаб олиш проблемаси капиталистик мамлакатларнинг ёшлари олдида кўндаланг бўлиб турибди. Меҳнаткаш ёшларнинг кенг табақалари буржуа жамиятининг ахлоқини рад этмоқда, ишчилар синфи бошчилик қилаётган антиимпериалистик ҳаракат сафларига тобора дадил бўлиб кирмоқдалар.

Комсомолнинг ва социалистик мамлакатлардаги тенгдошларингизнинг фаолияти бутун дунёдаги меҳнаткаш ва бутун прогрессив ёшлар учун аҳамияти ғоят катта эканлигини айтмасдан ўтиб бўлмайди. Сизлар, социализм мамлакатларининг тенг ҳуқуқли гражданларисиз. Жамият бахт-саодати йўлида сизлар қилаётган актив ижодий меҳнат, чуқур мазмун ва юксак орзулар билан тўлиб-тошган ҳаётингиз Лениннинг ўлмас иши учун ажойиб агитациядир.

Социалистик мамлакатларнинг йигит ва қизлари билан ҳамкорликни мустаҳкамлаётганлигингизни, ёшлар ҳаракатида комсомолнинг обрўйи ўсиб бораётганлигини зўр мамнуният билан қайд қилмоқдамиз. Социалистик мамлакатларнинг комсомоли ва барча ёшлари билан алоқани мустаҳкамлаш, биргаликда ҳаракат қилиш қардошларча дўстлик — булар айтишим мумкинки, комсомол ишидаги энг муҳим принципларнинг биридир.

Социалистик мамлакатлардаги ёшлар ташкилотлари эндиликда йигит ва қизларнинг катта отрядларига айланди. Улар сизларнинг дўстларингиз, сизларнинг курашдаги иттифоқчиларингиз ва маслакдошларингиз. Социализм мамлакатларининг коммунистик партиялари ёшлар ҳаракатини бутун чоралар билан қўллаб-қувватламоқдалар. Ёш авлодни тарбиялаш йўлида жуда катта иш қилмоқдалар. Биз буни биламиз ва юксак даражада қадрлаймиз. **(Қарсаклар).**

Социалистик мамлакатларнинг ёшлар ташкилотлари бизнинг комсомолимиз билан дўстликни юксак даражада қадрлайдилар, бу дўстликни ўзларининг ташкилий ва ғоявий ўсишлари учун ҳаётбахш манба, деб ўз мамлакатларидаги ёшларни марксча-ленинча тарбиялашнинг жуда муҳим омили деб биладилар.

Кейинги йилларда комсомолнинг жаҳоннинг барча қитъаларидаги кўпгина прогрессив ва демократик ёшлар ташкилотлари билан алоқалари анча кенгайди ва мустаҳкамланди. Бу нарса халқларнинг тинчлик, миллий мустақиллик ва социал тараққиёт учун курашида актив қатнашаётган халқаро ёшлар ҳаракатининг турли отрядлари билан антиимпериалистик бирдамликни янада мустаҳкамлаш ишида, ҳеч шубҳасиз, катта аҳамиятга эга. Ёшларнинг энг яхши келажаги йўлида турли мамлакат ёшлари билан ҳамжиҳатликни ва ҳамкорликни ривожлантиришдан астойдил манфаатдор бўлганларнинг ҳаммаси билан биргаликда ишламоқ учун асос бўладиган негизни бундан буён ҳам топавериш керак. **(Қарсаклар).**

Бу олижаноб ишларда сизларга муваффақиятлар тилашга ижозат бергайсиз. Коммунизмнинг ёш қурувчилари, интернационалист—ленинчилар, тинчлик, эркинлик ва социал тараққиёт учун курашчилар деган юксак номга ҳамиша лойиқ бўлингиз. **(Гулдурос қарсаклар).**

Азиз ўртоқлар ва дўстлар!

Ёшлар оталарининг йўлидан бораётир, деган гапни кўп айтамиз. Бу тўғри, ўртоқлар! Ёшлар мана шу йўлдан дадил қадам ташлаб, Улуғ Октябрь бошлаб берган йўлни давом эттирмоқдалар. Ўтмиш бўғинларнинг тажрибасини янги тажриба билан бойитмоқдалар.

Буниси — ҳозиргиси, буниси эса келажак, деб бемалол айтишга имкон берадиган чегара белгилари йўқ, буни кўрсатадиган сув айирғич йўқ. Ҳозирги куннинг ўзидаёқ ўзимизнинг ҳар кунги меҳнат ҳаётимиз билан мана шу келажакни қуришимиз ва барқарор қилишимиз, уни яқинлаштиришимиз, уни рўёбга чиқаришимиз керак. Мана шу мақсадни кўзлагани учун ҳам сизларнинг союзингиз ленинчи, коммунистик союз деган юксак ном билан юрибди! **(Қарсаклар).**

Яшасин Ленин комсомоли! Яшасин советлар мамлакатининг ёш авлоди! **(Давомли, гулдурос қарсаклар).**

Яшасин коммунизм қураётган улуғ совет халқи! **(Давомли, гулдурос қарсаклар).**

Яшасин Коммунистлар партияси! **(Давомли, гулдурос қарсаклар).**

Марксизм-ленинизм ғоялари яшасин ва ғалаба қилаверсин! **(Давомли, гулдурос қарсаклар. «Ура!» садолари янграйди. Съезд делегатлари ва меҳмонлар ўринларидан туриб «Ленин — партия — комсомол!», «Ленин биз билан», «Ленинчи Марказий Комитетга шон-шарафлар!» деган сўзларни бир овоздан такрорлайдилар).**

Саломатлик ҳақида суҳбатлар

САВОЛ: — Нишон Раҳимович, инсон организмида меъда қандай функцияни бажаради?

ЖАВОБ: — Меъда-ошқозон ҳазм органлари турига киради. У икки асосий функцияни — секретор ва мотор функцияларини бажаради. Истеъмол қилинган овқат меъдада ҳазм бўлиб сўрилади. Бундан ташқари, меъданинг кераклн моддаларни сўриб олиш ва кераксизини ажратиш ва сўриш функциялари ҳам бор. Ошқозонда спиртли ичимликлар ва айрим дорилар меъда орқали организмга сўрилади. Унинг ажратиш функцияси эса катта аҳамиятга эга. У меъда шираси ва овқат таркибидаги оқсилни парчалайдиган ферментларни ажратади. Меъдадаги ҳазм процессининг фазалари рефлекслар ва қисман гуморал факторлар воситасида бошқарилади. Бу функциялар бузилса, ўткир ёки хроник гастрит, ошқозон яраси касалликлари келиб чиқиши мумкин.

САВОЛ: — Ўткир гастрит, деганда нимани тушунамиз?

ЖАВОБ: — Меъда касалликлари ичида ошқозоннинг ўткир яллиғланиши, яъни, ўткир гастрит энг кўп учрайдиган хасталиклардан биридир. Меъданинг яллиғланиши турли сабаблардан: меъда шиллиқ пардасининг овқат ва қон орқали термик ва кимёвий факторлар билан таъсирланиши натижасида келиб чиқиши мумкин: бунга сифатсиз овқат ейиш, қийин ҳазм бўладиган, ёғли, аччиқ-шўр, жуда иссиқ ёки жуда совуқ овқат ейиш ва кучли спиртли ичимлик ичиш ҳаммадан кўп учрайдиган сабаблардан ҳисобланади. Ўткир гастрит овқатдан келиб чиқадиган токсико инфекциялар — ботулизм, салмонелёз, дизентерия ва бошқаларда ҳам ривожланади. Айрим ҳолларда ўткир гастрит одам баъзи дори препаратларга (салицилатлар, дигиталис, йод, бром, антибиотик ва хоказоларга), шунингдек баъзи озиқ-овқатга (сут, қулупнай, тухум ва хоказога) жуда сезувчан бўлиб қолганда пайдо бўлиши мумкин. Шунингдек, ўткир гастрит юқумли касалликлар (грипп, менингит) микробларининг заҳарли моддаси — токсини таъсири натижасида ҳам юзага келиши мумкин. Жуда кўп ҳолларда гастрит тўсатдан, сифатсиз ёки бузилган овқат егандан, — 6—12 соат ўтгач пайдо бўлади. Бемор ошқозон соҳасида оғриқ пайдо бўлиш, оғиз қуриши ёки сўлак оқиши, кўнгил айниши ва қусиш, тобора ҳол қуришидан шикоят қилади. Беморнинг иштаҳаси йўқолади, баъзан овқатни кўргани тоқати қолмайди. Беморларнинг умумий аҳволи ўзгариб туради. Ўткир гастритнинг оғир турлари аксари овқатдан заҳарланишга алоқадор бўлади. Бунда ич кетишдан ташқари, тобора ҳол қуриши, хансираш, юрак ўйнаши, талваса, бош айланиши, қаттиқ чанқаш содир бўлади. Беморнинг ранги ўчиб кетади, томири тез уради, тана ҳарорати ортиб — 38 даражагача чиқади. Бемор тили карашланади. Қоринни пайпаслаб кўрилганда тўш остида оғриқ сезилади.

Тамаки чекиш оғиз, нафас йўллари, қизилўнгач ва бошқа органларнинг шиллиқ пардасига ёмон таъсир етади. Тамаки таркибидаги никотин заҳар бўлганлиги учун меъда шиллиқ пардасини яллиғланишига ҳам олиб келади.

САВОЛ: — Хроник гастрит деб нимага айтилади?

ЖАВОБ: — Хроник гастритнинг пайдо бўлишида вақт-бевақт овқатланиш, мунтазам равишда дағал, аччиқ-шўр овқат ейиш, спиртли ичимликларни ичиш ва бошқалар сабаб бўлади. Меъда шиллиқ пардасининг чанг билан, бошқа органлар касалликлари туфайли таъсирланиши хроник гастритга сабаб бўлиши мумкин; заҳарли моддалар қон орқали меъда, жигар ва бошқаларга зарарли таъсир кўрсатади. Кўпчилик ҳолларда хроник гастрит ўткир гастрит охиригача даволамасликдан пайдо бўлади.

Хроник гастритнинг асосий турлари: секрецияси камайган, ўзгармаган ва секрецияси ошган турларга ажратилади.

Секретор етишмовчилиги туфайли пайдо бўлган гастрит аксари катта ёшдаги ва кексайган одамларда учрайди. Кўпчилик беморларда иштаҳа пасайган бўлади; шу туфайли улар зираворли, аччиқ-шўртанг овқатни кўп ейдилар. Бундай беморлар кекирганда оғзида палағда тухум таъми билинади, кўнгил айнийди, кўкракда овқатнинг туриб қолгани ва босими сезилади. Гоҳо беморнинг кўнгли айнайди, қайт қилади, бу ҳоллар касаллик зўрайганда авж олиш мумкин. Алкоголдан келиб чиққан гастритда эрталаб кўнгил айнаш ёки шиллиқ ва сафро аралаш қусиш характерлидир. Одатда бундай диспептик ҳодисалар сифатсиз, дағал овқат егандан кейин пайдо бўлади.

Айрим беморларда ич кетади ва қорин қаппаяди; бу, овқат яхши ҳазм бўлмаслигининг натижасидир.

Секреция ўзгармаган ёки ошган гастрит кўпроқ, ёшларда бўлади. Бунда гастритнинг диспептик ва оғриқли (гастрильгик) турлари тафовут қилинади.

Касалликнинг диспепсик турида беморларни аччиқ ўт куйдиргандек бўлиб кекириш, жиғилдон қайнаши, тўш ости соҳасининг тиқилиш, ачишиши безовта қилади: бемор камдан-кам қайт қилади. Агар касалликнинг олди олинмаса, у сурункали тус олиб, тез-тез зўрайиб турадиган бўлиб қолади, аксари хроник гастрит меъда шиллиқ пардасининг доимо таъсирланиб туриши оқибатида аста-секин ривожланади. Ҳа деб бир хил овқат ейиш, узоқ очиқиб юриш, вақт-бевақт бирданига кўп овқат ейиш: шошиб қуруқ овқатланиш, ўсимлик клетчаткасига бой қаттиқ овқатни ейиш аксари меъданинг хроник касаллигига олиб келиши мумкин. Жуда совуқ ёки жуда иссиқ, аччиқ овқат ейиш, алкоголни кўп ичиш ҳам аста-секин катарал ҳодисаларга олиб боради.

Яна сифатсиз овқат ейиш, витамин, хусусан В комплексидаги витамин, витамин С ва бошқа дори-дармонлар етишмаслиги меъда деворидаги битаётган процесснинг бузилишига олиб боради, бу эса шиллиқ парданинг юпқалашиб қолишига сабаб бўлади.

Ошқозон шиллиқ парданинг доимий равишда таъсирланиши оқибатида гиперацидли гастрит бўлиши мумкин, бу меъда секрециясининг ошишига, хлорид кислотанинг кўплаб ажралишига ёрдам беради, гастрит касаллиги туфайли хлорид кислота камайганда гипоацид гастрит келиб чиқади.

Хроник гастрит ўз вақтида олди олинмаса меъдада бошқа оғир касалликни пайдо бўлиши учун яхши шароит ҳисобланади.

Ошқозон соҳада босим ва оғриқ сезилиши, иштаҳанинг пасайиши, кекириш, жиғилдон қайнаш, баъзан эса кўнгил айнаб, қусиш касалликнинг асосий аломати ҳисобланади.

Меъда—ошқозон касаллигидан сақланинг

Оқшомхонлардан Ш. Ўтанов, Ж. Расулева, Р. Алиева, Х. Акбаров, Қ. Муҳамедова ва бошқалар редакциямизга хат йўллашиб, меъда касаллиги ва ундан сақланиш чоралари ҳақида маълумот беришимизни сўрашган. Шу муносабат билан мухбиримиз Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигига қарашли Улка медицина илмий-текшириш институтининг директори, медицина фанлари доктори Нишон Раҳимович Раҳимов билан суҳбат ўтказди. Қуйида шу суҳбатнинг қисқача мазмуни билан танишасиз.

Касаллик зўрайган даврда барча симптомлар доимо бир вақтда пайдо бўлади. Бошқа ҳолларда бу ҳодисалар аҳён-аҳёнда, парҳез бузилганда юзага келади.

Гастритнинг гастрильгик турида асосан тўш соҳасининг симиллаб оғриши безовта қилади, бунга гоҳо диспептик ҳодисалар ҳам қўшилади. Меъда ширасини текшириб кўрилганда секрециянинг ошгани аниқланади.

САВОЛ: — Меъда ва ўн икки бармоқ ичакнинг яра касаллиги қандай келиб чиқади?

ЖАВОБ: — Меъда яра касаллиги — бемор организмининг умумий касаллиги бўлиб, меъдада ва ўн икки бармоқ ичакда яра ҳосил бўлиши билан таърифланади. Яра касаллигининг келиб чиқишида марказий нерв системаси ишининг бузилиши катта роль ўйнайди.

Ташқи муҳитнинг нохуш омиллари туфайли бош мия пўстлогининг функцияси бузилиши, бу бош мия шиллиқ пардаси чидамининг рефлектор пасайиши билан кечади, бу эса меъданинг шиллиқ қаватига ва шира ажралишига салбий таъсир қилиб, яра касаллигининг келиб чиқишига сабаб бўлади.

Бундан ташқари, овқатланиш режимининг ва ритмининг бузилиши, организмнинг ўзига хос хусусиятлари, гормонал омиллар катта роль ўйнайди. Бу касаллик эркакларда аёлларга қараганда қарийб 5 марта кўп учрайди. Аксари 20 дан 30 ёшгача бўлган одамлар бу касаллик билан оғрийдилар.

Яра касаллиги жуда турли-туман кечиши билан фарқ қилади. Айрим ҳолларда касаллик зимдан, ҳеч қандай аломатларсиз кечади, тўсатдан ичак тешилиши ёки меъда-ичаклардан қон оқиши каби хавфли асоратлар билан ўтади.

Одатда оғирлашмаган меъда-ичак яраси ўзига хос аломатларга эга бўлади. Касаллик одатда узоқ, (йиллаб) чўзилади. Касаллик тўлқинсимон кечади, аксари баҳорда ва кузда қўзийди, касалликнинг гоҳ зўрайиб, гоҳ босилиб туриши ўн икки бармоқ ичак касаллиги учун хосдир.

Яра касаллигининг оғриши ўзига хос бўлади, бунда оғриқ қаттиқ бўлишига қарамай, буйрак санчиғидагига қараганда, наркотик воситаларни қўллашга зарурат бўлмайди. Оғриқ ҳамиша дағал, шўр, нордон овқат еганда пайдо бўлади. Оғриқ овқат ейилгандан сўнг кўп ўтмай (30 — 40 минут ўтгач) ёки, аксинча, кеч (2—3 соатдан кейин, кечиккан оғриқ), ёки қорин очлигида (оч қоринга ёки кечаси оғриш) пайдо бўлиши мумкин. Қусиш яра касаллигининг иккинчи муҳим белгиси ҳисобланади, одам қусганда анча енгил тортади ва оғриқ камаяди.

Қон оқиши яра касаллигининг учинчи муҳим белгиси ҳисобланади. Баъзан беморлар қон қусиш қонли ич келиши (қатронсимон ич келиши—мелена) ёки зимдан қон оқиши (буни лабораторияда текшириб аниқланади) қайд қилинади. Демак, беморда қон оқиши бўлса, бу, касалликни аниқлаш учун ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Қон оқиши ҳам оғриқ, каби даврий бўлади. Баъзан жиғилдон қайнайди, у касалликнинг бирдан-бир аломати бўлади. Яра касаллиги бор беморларнинг иштаҳаси одатда пасаймайди, балки иштаҳаси жуда яхши бўлиши мумкин. Бироқ, кўпгина беморлар овқат егандан кейин оғришидан қўрқиб, кам овқат ейдилар. Аксари, қабзиат бўлади, бу йўғон ичакнинг спастик қисқариши натижасида пайдо бўлади.

САВОЛ: — Бу дарддан бутунлай соғайиб кетиш мумкинми?

ЖАВОБ: — Парҳез — гастритдан даволанишда асосий усул бўлиб ҳисобланади. Овқат тўла сифатли, витаминларга бой бўлиши лозим. Жуда аччиқ (таъсирловчи), дағал овқат емаслик, спиртли ичимликларни ичмаслик керак. Овқатни оз-оздан, лекин бот-бот, яхшилаб чайнаб ейиш зарур. Овқат меъдага оғирлик қилмаслиги керак, шунинг учун жуда ҳам «оғир» овқат (ширин пирог, янги ёпилган нон, қовурилган гўшт, кабоб, калбаса хиллари ва хоказо) емаслик керак.

Кислотаси ошган гастритда нордон овқат, (қора нон, ачитилган карам, тузланган гўшт) емаслик лозим, чунки у кислота миқдорини оширади. Бундай беморларнинг, овқатида сут, қаймоқ, хом тухум, яхшилаб пиширилган шўрва, буғда пишган котлетлар, картошка пюреси, ширин мевалар бўлиши зарур. Овқатнинг тузи пастроқ бўлиши лозим.

Гастрити бор беморларни даволашда аввало меъдада касалликни пайдо қилган моддаларни: бузилган, сифатсиз овқат, алкоголь, дағал таъсирловчи овқат истеъмол қилинмаслиги лозим.

Ўткир гастритни сифатсиз овқат, заҳар, алкоголь келтириб чиқарган деб шубҳа қилинганда меъда суюқлигини олиш билан чегараланмасдан, меъдани ҳам ювиш лозим, чунки шиллиқ парда бурмаларида заҳарланишни пайдо қилган турли хил заҳар овқат қолдиқлари ва бошқалар қолган бўлиши мумкин. Қўл остида зонд бўлмаса, бемор томоғига қўлини тиқиб қустирса ҳам бўлади. Сўнг беморга қустириш учун кўп миқдорда сода қўшилган сув ичирилади.

Тана ҳарорати кўтарилганда, ҳол қуриганда, тўш остида қаттиқ оғриқ турганда беморни ўринга ётқизиб, қорнига иссиқ грелка қўйиш керак.

Меъда кучли ишқорлар билан куйганда бир парча муз ютиш, қултумлаб совуқ (музли) сув, қаймоқ ичиш, морожений ейиш лозим, меъда соҳасига муз солинган халта ёки совуқ сув солинган грелка қўйилади, чунки куйиш қон оқишига сабаб бўлиши мумкин.

Ўткир гастритда, хроник гастрит зўрайганда ва яра касалликларида хасталикнинг дастлабки 1—2 кунида жуда кам овқат ейиш, кўп суюқлик ичиш тавсия этилади, бу билан яллиғланган шиллиқ пардага ором берилади.

Барча ўткир ҳодисалар босилганидан кейин беморга таъсирламайдиган, бўтқасимон ёки суюқ овқат: кисель, шўрва, бульон, манний бўтқаси ва бошқалар берилади.

Касалликнинг 5—6 ҳафтасидан бошлаб беморга нон, эзиб пиширилган сабзавотли суюқ ош, гўшт, ёғсиз балиқ, бўтқа, қаймоқ, ширин мевалар, творог, простокваша берилади. 5 граммгача ош тузи қўшиб ейишга рухсат этилади.

Бемор парҳезга камида билан 4—6 ой риоя қилиши лозим. Профилактика мақсадида ўткир гастрит ёки хроник гастритни келтириб чиқарган сабабларни бартараф этиш, фақат сифатли, янги овқат ейиш, меъда шиллиқ пардасига таъсир қилиши мумкин бўлган дори воситаларни ичишни кузатиб туриш лозим.

САВОЛ: — Меъда касалликларига чалинмаслик учун нима қилиш керак?

ЖАВОБ: — Меъда касалликларини тўғри даволаш уларнинг профилактикасига ҳам боғлиқдир. Ўткир гастритни даволашда дастлаб ташқаридан тушган токсинли моддаларни организмдан чиқариш зарур. Шу мақсадда беморни қайт қилдириш зарур. Беморга бир неча стакан илиқ ишқорли сув (2 процентли содали сув эритмаси, нарзан, ессентуки) ичириш лозим. Касалликнинг дастлабки кунларида бемор ўринда ётиши ва парҳезга қатъий амал қилиши керак.

Ўткир ва хроник гастритларнинг олдини олиш ҳам бир-бирига узвий боғлиқдир. Овқат тайёрлаш учун ишлатиладиган маҳсулотлар янги ва сифатли бўлиши лозим. Овқатни яхшилаб чайнаб ейиш керак. Спиртли ичимликлар ичиш ва тамаки чекиш, беморларга қатъиян манъ этилади. Оғиз бўшлиғини тоза тутиш, оғриқ тишларни даволатиш, организмдаги инфекция ўчоғларини йўқотиш керак. Оғир асоратларни (масалан, меъда ракини) барвақт аниқлаш мақсадида кислоталиги пасайган ёки меъда суюқлигида озод хлорид кислота бўлмаган хроник гастрити бор беморларни улар ўзларини қандай ҳис қилишидан қатъий назар, йилига кам деганда икки марта меъдасини рентгенологик текшириш, меъда суюқлиги ва қонни анализ қилиш зарур.

Озиқ-овқат маҳсулотларини, айниқса, ёз вақтида яхши сақлаш овқат тайёрлайдиган идиш-товоқларнинг ҳам тоза бўлиши, ўткир гастритга чалинмасликка ёрдам беради. Яра касаллиги бор бўлган беморлар доимо врач назоратида бўлишлари лозим. Врач уларнинг соғлиқ ҳолатидан қатъий назар йилига кам деганда икки марта кўздан кечиради. Яра касаллиги авж олмай турган даврларда беморларга санаторийларда даволаниш тавсия этилади. Бутун ҳазм қилиш аппарати функция сингари меъда функцияси ҳам Марказий нерв системаси томонидан бошқарилишини биз юқорида айтиб ўтган эдик. Шунинг учун бўлар-бўлмасга асабни бузиш, жанжаллашиш, шовқин ҳам гастритнинг авжланишига олиб келади. Шунинг учун, асабни эҳтиёт қилиш, кишилар билан хушмуомала гаплашиш, ўз вақтида яхши дам олиш, чарчамаслик соғлиқ учун гаровдир.

Суҳбатни **Т. РАСУЛЕВ** олиб борди.

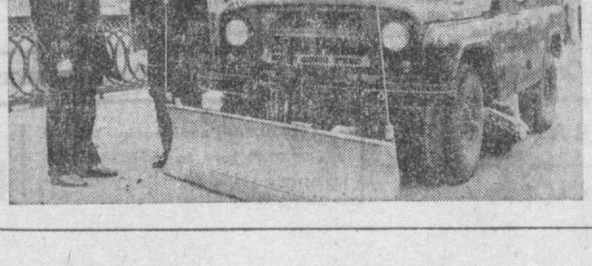

Ҳар куни тонгда Москва кўчаларига шаҳар хўжалиги машиналари тозалик рейсига чиқади. Улар кўчаларни супуришади ва сув сепишади.

СУРАТДА: катта инженер С. М. Андреев (чапда) ва Москва шаҳар ижроия комитетининг ободонлаштириш бошқармаси тажриба-конструкторлик бюроси бўлим бошлиғи Г. Г. Клоц йўлкаларни тозалайдиган Т—469 машинасини сўнгги синовдан ўтказяптилар.

А. Володин фотоси, ТАСС фотохроникаси.

САНЪАТКОРЛАР САФАРИ

М. Қориёқубов номидаги ўзбек давлат филармонияси санъаткорларидан бир группаси Тожикистон ССРда ўз маҳоратини намойиш қилмоқда. Санъаткорларнинг гастрол сафари икки қардош республика — Ўзбекистон ва Тожикистон ССР ҳамда бу республикалар Компартияларининг 50 йиллигига бағишланган.

Сафар Тожикистон ССР пойтахти Душанба шаҳридан бошланди. Санъат мухлислари ашула ва рақс усталари О. Ёқубова, О. Ражабов, К. Узоқова, оригинал жанр устаси С. Исломов ва бошқаларнинг чиқишларини қизиқиш билан кутиб олмоқдалар. Концертларни конферансье ва бадиий сўз устаси Ғ. Тожиаълоев олиб бормоқда.

Санъаткорлар бир неча кун мобайнида Тожикистоннинг қатор районларида концерт қўйиб берадилар. Уларнинг сафари 25 апрель куни Душанба шаҳрида хайрлашув концерти билан тугалланади.

Ш. САТТОРОВ.

Жаҳон ойнаси

Социализм мамлакатларида

Венгрия Халқ Республикасида туризм

БУДАПЕШТ. Венгриянинг бой табиати, гўзал иқлими, нодир миллий маданият ёдгорликлари жаҳоннинг кўп мамлакатларидаги туристлар диққатини ўзига жалб этади. Ўтган йили мамлакатга чет эллардан 7,2 миллион киши меҳмон бўлиб келди. Буларнинг 80 проценти социалистик мамлакатлардан келган туристлардир. Шу бир йил ичида Венгрия Халқ Республикаси гражданларидан икки миллиондан ортиқ киши чет элларда бўлди.

Ўзининг отпускасини жонажон мамлакатда саёҳат қилиш билан ўтказаётган венгер меҳнаткашлари сони йилдан йилга кўпаймоқда. Касаба союзлари меҳнаткашларнинг дам олишини уюштиришда катта ёрдам бермоқда. 1973 йилда касаба союзлари орқали арзон нархларда сотилган путёвкалар билан шаҳар ва қишлоқ меҳнаткашларидан бир миллионга яқин киши дам олди.

Мамлакатда жуда кўп санаторийлар, дам олиш уйлари, пансионатлар ва турист базалари қурилмоқда. Ҳозирги вақтда олтита дам олиш зонаси барпо этилмоқда. Бунинг учун юз миллион форинт маблағ ажратилган. Меҳмонхоналар ва умумий овқатланиш корхоналари қуриш учун яна 230 миллион форинт сарфлаш мўлжалланади.

ИРРИГАЦИЯ ИШЛАРИ

ЖАЗОИР. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини кенгайтириш ва унинг маҳсулдорлигини ошириш Жазоир Халқ Демократик Республикасини иқтисодий ривожлантириш иккинчи тўрт йиллик планининг асосий вазифаларидан биридир. Бу вазифани амалга оширишда мамлакатнинг қурғоқчил районларини сув билан таъминлашга муҳим аҳамият берилмоқда.

Жазоир Халқ Демократик Республикасининг ҳукумати, жумладан, Ғарбий вилоятларни ривожлантириш программасини ишлаб чиқди. Бу эса неча ўн минг гектар қурғоқчил ерларни сув билан таъминлаш имконини беради. Тлемсен вилоятида иккита тўғон қуриш мўлжалланмоқда.

Белгиланган планларни амалга оширишда совет техника мутахассислари, геологлари гидрологлари ҳам Жазоир инженерлари, ишчилари билан биргаликда меҳнат қилмоқдалар.

Дўстлик қурилиши

ГАВАНА. Камагуэй вилоятининг шимолидаги Нуэвитас порт шаҳри Кубанинг йирик саноат марказларидан бири бўлиб қолмоқда.

Революция ғалабасидан кейин ўтган йиллар мобайнида шаҳарнинг учун юз миллион форинт даражада ўзгарди. Нуэвитаснинг аҳолиси бир ярим баравар кўпайди. Бу ерда цемент заводи ва иссиқлик электр станцияси қад кўтарди, уй-жой, мактаб ва касалхоналар қурилди.

Нуэвитас шаҳридаги катта индустрия комплексини Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг дўстлик қурилиши деб тамомила ҳақли равишда айтиш мумкин, деди қурилиш раҳбарларидан бири Хосе Иглесиас ТАСС мухбири билан суҳбатда. Бу ерда цемент заводи ГДРнинг ёрдами билан, иссиқлик электр станцияси Чехословакиянинг ёрдами билан қурилди. Совет Иттифоқи билан Куба ўртасидаги самарали ҳамкорлик натижасида химиявий ўғитлар заводи қад кўтармоқда.

Польша энергетикаси одимлари

ВАРШАВА. Кейинги йилларда Польша Халқ Республикасида энергетика иншоотлари қуриш мислсиз кенг қулоч ёйди. Польша энергетикасининг қуввати ҳар йили деярли икки баравар кўпаймоқда. 1975 йилда мамлакат халқ хўжалиги қарийб 98 миллиард киловатт-соат электр энергия олади.

Польша Халқ Республикаси энергетика системасининг картаси кун сайин ўзгармоқда. Урушдан илгари Польша ҳатто орзу қилолмаган объектлар кенг кўламда қурилмоқда. «Конин», «Понтнув», «Адамув» электр станциялари аллақачонлар қуриб битказилган. «Козенице», «Қуйи одра» электр станциялари қурувчиларининг муваффақиятлари тўғрисида ой сайин, ҳафта сайин хушхабарлар олинмоқда. Бундан ярим йил муқаддам биринчи турбина агрегати мамлакат энергетика системасига туташтирилган эди. Халқ Польшасининг 30 йиллиги нишонланадиган шу йилда мамлакатдаги мана шу иккита энг йирик электр станция бинокорлари пландан ташқари ҳар бири 200 мегаватт қувватга эга бўлган иккита агрегатни монтаж қилиш ва фойдаланишга топшириш мажбуриятини олдилар. Келгусида Польша энергетикасига атом электр станциялари қўшилади. Биринчи атом электр станциясини қуришга қарор қилинди. 1980—1982 йилларда бу станция энергия бера бошлайди.

ДЕМОКРАТИЯНИ ҲИМОЯ ҚИЛИБ

ДЕҲЛИ. Мамлакат демократик жамоатчилигининг кенг табақалари Ҳиндистоннинг бир қанча штатларида иғвогарлик билан ғалаёнлар чиқарган ҳинд реакциясининг макрли найрангларига тобора кўпроқ зарба бермоқда. Сиёсий партияларнинг, шу жумладан, Ҳиндистон миллий конгресс партиясининг ва Ҳиндистон Коммунистик партиясининг, шунингдек оммавий прогрессив ташкилотларнинг 500 нафардан кўпроқ вакиллари ўнг кучларнинг кирдикорларига қарши кескин норозилик билдирмоқ учун Ҳиндистон пойтахтида ўтказилган конференцияга тўпланишди. Мамлакатдаги энг катта сиёсий партияларнинг вакиллари шу анжуманда сўзга чиқиб, республика халқ оммасининг тараққиёт йўлидаги ғалабаларига ҳужум қилишга уринаётган, мамлакатдаги демократияга путур етказишга ҳаракат қилаётган реакциянинг фитнасига йўл қўймасликни талаб қилдилар.

Ҳукмрон Ҳиндистон миллий конгресс партиясидан парламентнинг халқ палатасига сайланган депутатлар К. Л. Бхагат, Шаши Бхушан ва бошқалар «халқнинг демократияга ва социализмга бўлган ишончига путур етказаётган реакцияни батамом қуролсизлантирмоқ учун мамлакатда кескин социал-иқтисодий ислоҳотлар ўтказиш кераклиги»ни айтдилар.

Якдиллик билан қабул қилинган резолюцияда анжуман қатнашчилари «ўнг ташкилотлар томонидан уюштирилаётган тўс-тўполонларни, шу жумладан, улар томонидан ташкил этилаётган таловчилик ва ўт қўйишларни, темир йўл станцияларига ва алоқа узелларига қилинаётган ҳужумларни, халқ мулки вайрон қилинаётганлигини» қатъиян қораладилар.

БУДАПЕШТ. Венгрия кемасозлик ва крансозлик заводининг Андял-Фёльд верфида 1500 тонна сиғимли «Рапла» денгиз юк ташувчи кемаси сувга туширилди. Бу кема Совет Иттифоқининг буюртмаси билан қурилган.

СУРАТДА: «Рапла» кемаси.

МТИ—ТАСС фотоси.

МУСТАМЛАКАЧИЛАР МАҒЛУБИЯТГА УЧРАМОҚДА

Португалиялик ёш офицерларнинг март ойида бўлиб ўтган муваффақиятсиз ғалаёнлари муносабати билан Лиссабонда эълон қилинган тревогадан кейин берилган «отбой» янграб улгурмасдан Каэтану ҳукуматининг 60 минг жазоловчиси турган Мозамбикка яна 10 минг солдат ва офицер юборишга қарор қилганлиги маълум бўлиб қолди.

Золимлар армиясига навбатдаги мадад кучнинг юборилиши Лиссабоннинг БМТ қабул қилган кўп сонли қарорларини ҳамда жаҳон тараққийпарвар жамоатчилиги талабларини менсимаётганини, «денгизнинг нарёғида департамент-лар»да — Ангола, Мозамбикда, шунингдек, Гвинея — Бисау Республикаси территориясида ўтказиб келаётган геноцид ва мустамлакачилик босқинчилиги сиёсатини бундан кейин ҳам давом эттириш ниятида эканлигини кўрсатди.

Лиссабонлик истеълочилар даҳшатли жиноятларни қилмоқдалар. Мозамбикни озод қилиш фронтининг (ФРЕЛИМО) яқинда тарқатилган ахборотида хабар қилинишича, жазоловчи қўшинлар 1974 йилнинг 13 январида Софола вилоятининг Чимара қишлоғида қонли қирғин ўтказишган. Тинч аҳолидан 28 киши ўлдирилган. Мустамлакачилар жазолашдан кейин ҳамма уйларни ёндирганлар. Чорва ва ҳосилни йўқ қилиб юборганлар.

Бироқ, Лиссабон режими тутган йўлнинг истиқболсизлиги борган сари равшан бўлиб қолмоқда. Буни ҳатто мустамлакачиларнинг солдат ва офицерлари ҳам тушина бошлади.

Жанг ҳаракатлари бўлаётган районлардан келаётган маълумотлар мустамлакачиларнинг тўхтовсиз талофат кўраётганлигидан гувоҳлик бериб турибди. Португалия қўшинлари кўплаб куч ва техникасини йўқотмоқда. Жазоловчилар фақат кейинги уч ой ичидагина Анголада 300 дан кўпроқ жангчисини, шунингдек, кўпгина қурол-аслаҳа ва ҳарбий техникасини йўқотди. Мозамбикни озод қилиш фронтининг жангчилари португалияликларнинг Кабуделгаду вилоятидаги ҳарбий базасига ўтказилган операцияларнинг бири натижасида душманнинг 20 дан кўпроқ самолётини йўқ қилиб ташладилар. Гвинея — Бисаудаги қуролли ватанпарвар кучлар ҳам ўз ҳаракатларини активлаштириб, мамлакатнинг деярли ҳамма территориясида ташаббусни ўз қўлларида тутмоқдалар.

Мозамбик, Ангола ва Гвинея-Бисаудаги озодлик уруши умумхалқ характерига эга бўлди. БМТнинг мустамлакачиликни тугатиш иши билан шуғулланувчи комитетида ўтказилган кейинги мажлисида Мозамбик, Ангола ва Гвинея—Бисау Республикасининг вакиллари бу мамлакатларнинг халқлари босқинчиларга қарши курашни ғалаба қозонгунча давом эттиришга қатъий қарор қилишган, деб айтишди.

Луис **СЕРРАНО,**
(АПН).

ЧИЛИ ХАЛҚИ БИЛАН БИРДАМЛИК

БОНН. Бу ерда нашр этилган «Чили. Қора китоб» тўплами Ғарбий Германия жамоатчилигини ғоят қизиқтирди. Ҳарбий хунтанинг жиноятларини ва Чили халқи билан халқаро бирдамлик ҳаракатини ифода этувчи ҳужжатли материаллар тўпламга киритилган.

Тўпламни чоп этган «Паль— ругенштейн ферлаг» нашриёти Германия Федератив Республикаси ўлкаларининг маданият министрларига Чили ҳақидаги китобдан мактабларда ўқув қўлланмаси сифатида фойдаланишни тавсия қилди. Нашриёт таъкидлаб ўтганидек, бу китоб «бошқа ҳар қандай ҳужжатга қараганда ҳозирги фашизмнинг қиёфасини ва уни вужудга келтирадиган шароитларни жуда яққол кўрсатиб беради».

Китобнинг биринчи нашри сотилиб бўлганлиги сабабли нашриёт унинг иккинчи нашрини тайёрламоқда.

• *Мутахассис маслаҳати*

Токларга шакл беринг

Ток новдалари кузда қайси томонга ётқизиб кўмиладиган бўлса, ўша томонга қаратиб узунроқ қилиб кесилади. Баҳорда токларни очишда ҳам шу томонга қаратиб ишкомларга кўтарилади. Биринчи навбатда занглар симбағазларга эгилувчи новдалар билан маҳкам боғланади. 2—3 ёшдаги токнинг новдалари ва танаси яхши қотмаган зангчалари симбағазларга пухта чипталар ёрдамида боғласа бўлаверади. Ёш новдалар ва занглар ёз даврида ўсиб кенгаяди, шунинг учун сим ва шунга ўхшаш қаттиқ бойлағичлар ишлатиш тавсия қилинмайди.

Елпиғичсимон шпалераларга, ишком ва сўриларга занглари кўтариб боғлашда улар шакл топган томонга қараб қисман ётқизиб таралади. Занглардаги ҳосили бир йиллик новдалар ҳам тик қилиб эмас, балки қияроқ қилиб ҳар томонга таралади ва чипта билан боғланади. Чиптани албатта намлаш лозим. Қуруқ чипта кўпинча узилувчан бўлади. Чипта узунлиги 25—30 сантиметр, кенглиги 1—1,2 сантиметр бўлгани маъқул. Ток бир текисда юқорида айтиб ўтилган қоидаларга қатъий риоя қилиниб, боғланса, келгусида новдалардан ўсиб чиққан кўк новдалар ҳам бир хил оралиқда бўлади. Уларда пайдо бўлган гуллар бир текис масофада жойлашади, гулларнинг ғўрага айланиши проценти ҳам кўпроқ бўлади. Келгусида қуёш нуридан, шамолдан ва озуқа моддалардан тўғри фойдаланиш натижасида узум бошлари йирик, рангдор бўлиб, қанд моддаси кўп бўлади ҳамда бир йиллик новдалар яхши чиниқиб пишади. Яхши чиниқиб пишган новдалар совуққа ва айрим касалликларга ҳам бардош бера оладиган бўлади. Кўчат етиштириш учун улардан тайёрланган қаламчалар ҳам яхши кўкаради ва барвақт ҳосилга киради. Хўш, токларни кўтариб боғлашда сўриларнинг баландлиги неча метр бўлиши керак? Ёғоч ўрнига юпқа темирлар ишлатилса ток новдалари ёзда зарарланмайдими?

Ўсувчи токлар қанча баланд кўтарилса улар парваришга қараб шунча ўсаверади. Яхши парвариш қилиб ўстирилган бир йиллик новданинг узунлиги 10—15 метргача бориши мумкин. Ҳосилга кирган ток тўпида новдалар кам қолдирилса, уларнинг ўсиши шунча кучли бўлади. Умуман ҳовлиларда новдалар узунлигини айвон ва деразаларнинг паст ва баланд жойлашишига қараб 3,5—4 метрдан ошириб юбормаслик керак. Ёғоч ўрнига темир ишлатилса ток новдаларига ёз даврида зарар қилмайди. Ток ўзининг барги орқали ҳавога кўп миқдорда сувни буғлатиб туради. Кўк новдаларни боғлашда чиптани темир симбағазларга олдин бир марта ўраб олиб кетидан новдани боғлаш тавсия қилинади. Шунда новдалар кундуз куни қизиган темирга тегмайди.

Новдалар симбағазларга бир текис қилиб боғлангандан кейин токнинг атрофи 25—30 сантиметр қилиб кетмон ёки белкурак билан юмшатилади. Кузда органик ва минерал ўғитлар солинмаган бўлса чопишдан олдин ҳар бир туп ток тагига 6—10 килограмм чириган гўнгга 2—3 килограмм суперфосфат аралаштирилиб 25—30 сантиметр чуқурликка солинади. Ерда нам камлик қилса ўғит солингандан кейин токдан ярим метргача қочириб 30—40 сантиметр чуқурликда ариқ қазиш ва яхшилаб суғориш керак. Токларнинг занги ерга тегиб ёки тупроққа кўмилиб қолмаслигига эътибор бериш лозим. Намга теккан зангдан тезда янги илдизлар униб чиқади ва улар токнинг асосий илдизларининг «ишлашини» сусайтиради. Пастда жойлашган асосий илдизлар яхши «ишлашини» таъминлаш учун токларни суғоришда ернинг пастки қаватларини мириқтириб суғоришга аҳамият бериш лозим.

Ёш токлар тез-тез суғорилади, чунки уларнинг илдиз системаси ер юзасига яқин жойлашган бўлади. 2—3 ёшдаги токларнинг асосий илдизи 20—60 сантиметр, 4—5 ёшдагисиники 20—100 сантиметр чуқурликда жойлашган бўлади. Сув бериш токнинг ўсишига қараб олиб борилади. Ҳосилни териб олишдан 20 кун олдин сув беришни тўхтатиш лозим. Ҳаддан ташқари кўп сув берилса ток новдалари ғовлаб кетади ва совуққа чидамсиз, ун касалига учрайдиган бўлиб қолади.

Ўз вақтида яхши парвариш қилинса, ҳосилга кирган бир туп токдан 100—200 килограмм ва ундан ҳам кўпроқ ҳосил олиш мумкин.

М. СОБИРОВ,
қишлоқ хўжалиги фанлари кандидати.

«ГУЛ ФАСЛИДА...»
Г. Эгамбердиева фотоэтюди.

ФАН ТАБИАТ ХИЗМАТИДА

БУХОРО ҚЎРИҚХОНАЛАРИДА

БУХОРО. Геологлар, зоологлар, биологлар, ўрмончилар Қоракўл ва Қизилқум қўриқхоналарида олиб борган лойиҳа—қидириш ишларини тамомладилар. Шу зоналарни янада ривожлантириш юзасидан бир қанча конкрет тавсиялар ишлаб чиқилди.

Бухоро қўриқхоналари мамлакатимиздаги энг ёш қўриқхоналар ҳисобланади. Бу қўриқхоналар республика ҳукуматининг қарорига биноан Қизилқумда уч йил муқаддам ташкил этилган эди.

Қўриқхоналарнинг ҳайвонот ва ўсимликлар дунёси хилма-хил. Бу ерда бўлган Москва, Ленинград, Самарқанд, Тошкент, Ашхобод олимлари, С. Оржоникидзе номли Бухоро педагогика институтининг ходимлари ҳайвонлар ва паррандаларнинг 40 дан зиёд турини, ўсимликларнинг 140 дан ортиқ хилини рўйхатга олдилар.

⊙ СПОРТ

Республика чемпионати бошланди

Футбол бўйича Ўзбекистон чемпионати ўйинлари бошланди. Чемпионатда республика областлари ва Тошкент шаҳри физкультура коллективларининг 24 командаси иштирок этаяпти. Мусобақалар октябрь ойигача давом этади. Республика чемпиони унвонини қўлга киритган команда келаси йили «А» классининг иккинчи группасида ўйнаш ҳуқуқига эришади.

Бу йилги чемпионат низомидаги янгилик — биринчиликда иштирок этадиган ҳар бир команда ўз стадиони ёки спорт базасига эга бўлиши шарт.

Командалар икки группага бўлинган. Ўз группаларида дастлабки олти ўринни эгаллаган коллективлар финал ўйинларида иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритадилар.

Биринчи тур ўйинларида қуйидаги натижалар қайд қилинди: «Меҳнат» (Марғилон) — Сирдарё областининг «Малик» совхози — 3:1, Жиззах областининг «Дўстлик» совхози — «Химик» (Фарғона) — 3:1, «Нефтяник» (Фарғона) — «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхози (Тошкент области) — 0:2, «Шахриханец» (Андижон область, Москва райони) — «Старт» (Тошкент) — 4:0, «Мотор» (Гулистон) — «Хлопковик» (Андижон область, Пахтаобод райони) — 3:1, «Строитель» (Бухоро) — «Трактор» (Тошкент) — 2:3, «Суғдиёна» (Навоий) — республика ихтисослашган футбол мактаби (Тошкент) — 2:4, «Хева» (Хева) — «Тонг» (Қарши) — 0:0.

Тошкентликлар олдинда

Республика шахмат-шашка клубида хотин-қизлар ўртасида шахмат бўйича Ўзбекистон чемпионати ниҳоясига етди.

Республика чемпиони унвонини биринчи марта 14 имкониятдан 11,5 очко тўплаган ҳамшаҳаримиз Л. Гольдман қўлга киритди. Иккинчи ва учинчи ўринларни ҳам тошкентлик спортчилар — халқаро мастер В. Борисенко ва спорт мастери А. Мкртчян бўлишиб олдилар. Чемпионатнинг ўтган йилги ғолиби Л. Пинчук бу сафар тўртинчи ўрин билан кифояланди.

Қувноқ сатрлар

⊙ Таниш француз кино юлдузи ҳамкасб дугонасига деди:

—Кечирасан, мен сенинг тўйингда иштирок эта олмайман.

—Хафа бўлма, яқинда иккинчиси бўлади, —жавоб берди дугонаси.

⊙ Кичик Жозефина онасидан сўради:

—Ойижон, мен ҳам денгизда чўмилсам майлими?

—Йўқ, йўқ, қизгинам. Денгизнинг тўлқини жуда кучли бўляпти.

—Нега бўлмаса дадам чўмиляптилар?

—Дадамг суғурта қилинган. Сен эса йўқ...

⊙— Ҳурматли адвокат, қўшним мени «семиз аҳмоқ» деб ҳақорат қилди. Сиз қандай маслаҳат берасиз?

—Ундай бўлса, парҳез билан овқатланишга ўтинг.

Б. Ҳидоятов таржимаси.

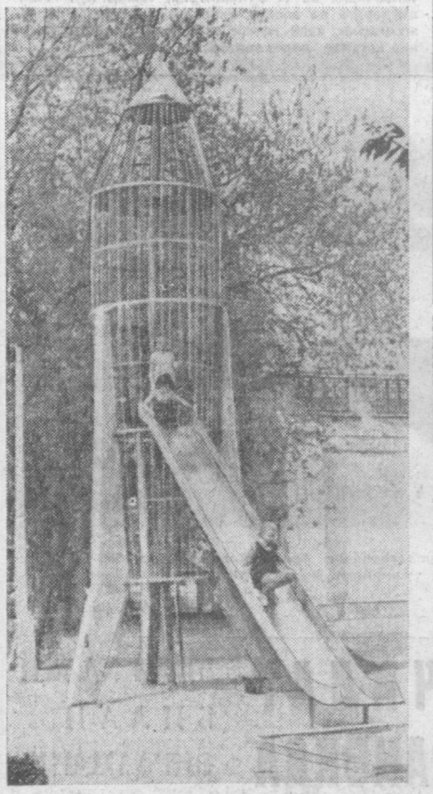

Шаҳримиздаги барча истироҳат ва маданият боғлари куни-кеча ўз эшикларини очди.

СУРАТДА: М. Горький номли истироҳат боғидаги болалар аттракционларидан бири.

М. Нуриддинов фотоси.

• *Сўраган эдингиз*

ШАХСИЙ МУЛК ҲУҚУҚИ

Қадрли редакция! Шахсий мулк ҳақида маълумот беришингизни сўраймиз.

М. Омонов,
К. Илҳомов,
ишчилар.

Ҳар бир совет гражданига мамлакатимиз қонунлари билан белгиланган доираларда мулкни эгаллаш, ундан фойдаланиш ва тасарруф этиш ҳуқуқлари берилгандир. Гражданларнинг шахсий мулки меҳнатсиз даромад олиш учун ишлатилиши мумкин эмас.

Ҳар бир эр ва хотиннинг никоҳга қадар ўзларига тегишли бўлган мулки, шунингдек, никоҳ давомида ҳадя ёки мерос тариқасида олингани уларнинг ҳар бирининг шахсий мулки ҳисобланади. Бундан ташқари уларнинг ҳар бири ўзига шахсан тегишли бўлган мулкни мустақил равишда эгаллайди, фойдаланади ва тасарруф қилади. Шахсий фойдаланишдаги қимматбаҳо зеби-зийнатлар улардан, фойдаланиб келган эр ёки хотиннинг шахсий мулки ҳисобланади. Ҳар бир гражданин ўзининг шахсий мулкида меҳнат билан топган даромадлари ва жамғармаларига яшаш учун зарур бўлган ҳовли-жойга рўзғор учун зарур бўлган буюмларига шахсий истеъмол буюмларига ҳамда маълум миқдорда чорва молларига эга бўлиши мумкин.

Ҳар бир граждан ёки бирга яшовчи эр-хотин билан уларнинг воyaга етмаган, яъни 18 ёшга тўлмаган болалари ихтиёрида (эгалигида) фақат биргина уй-жой бўлиши мумкин. Эр ва хотин ўзларининг биргаликда орттирган умумий мулкларини эгаллаш, ундан биргаликда фойдаланиш ва уни тасарруф қилишда тенг ҳуқуққа эгадирлар.

Ўзбекистон ССР Конституциясига асосан гражданлар уй-жойларининг дахлсизлиги қонун билан қўриқланади. Агар ҳар бир гражданнинг шахсий мулкида, қонун йўл қўйган асослар бўйича уй-жой биттадан ортиқ бўлиб қолса, шу уй эгаси ўз хоҳиши бўйича бирини ўзига қолдириб, бошқасини (иккинчисини) бир йил давомида қонунда кўрсатилган усулларда бошқа бировга ўтказиши лозим бўлади.

Баъзи бир узрли сабабларга кўра, кўрсатилган муддатда ортиқча уйни тасарруфдан чиқаролмаган гражданлар учун меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Совети ижроия комитети томонидан қўшимча муҳлат берилиши мумкин.

Башарти уй эгаси шу кўрсатилган муддатда ортиқча уй-жойни тасарруфдан чиқармаса, жой меҳнаткашлар депутатлари район, шаҳар Советлари ижроия комитетининг қарори билан мажбурий суратда сотилиши лозим бўлади. Тушган суммадан сотиш билан боғлиқ бўлган ҳаражатлар қоплангандан кейин, қолган қисми уй-жой эгасига топширилади.

Х. ХОЛМАТОВА,
Шаҳар 2-Давлат нотариал конторасининг ходими.

• *Ножўя иш—келтирар ташвиш*

Қилмишига яраша

Нигора 11 ёшида ҳаётдан кўз юмди. Хосият хола билан Мавжуда эса, соғлиғи учун хавфли бўлган тан жароҳати билан касалхонада узоқ даволаниб чиқишди. Хўш, буларга ким шикаст етказди! Жиноятчи ким!

Танишинг: унинг исми-фамилияси Равил Қосимов. 1953 йилда Тошкент шаҳрида туғилган. Илгари Чилонзор район халқ суди ҳукми билан безорилик қилгани учун 3 йилга озодликдан маҳрум этилган. Жазони тўла ўтаб чиқиб, иккинчи марта судланишига қадар 2512-автобазада автомоторист бўлиб ишлаб келган.

Равил маст ҳолда қўлида машина ҳайдаш учун гувоҳномаси бўлмасада, кеч соат тахминан 19 дан 40 минут ўтганда, Охунбобоев номли майдонда қаровсиз қолдирилган ГАЗ-63 44—71 ТНВ машинасини ҳайдаб қочади. Юриш қоидаларини бузиб, Самарқанд Дарвоза кўчаси томонга йўл олади. Чилонзор массивининг 23 кварталидаги 51-уйга бориб, бу ердан Октепа массиви орқали яна Самарқанд Дарвоза кўчаси томон келаётганида тротуарда бораётган Хосият Холиқназарова, Нигора Ҳамдамова, саккиз ёшли Мавжуда Ҳакимоваларни машина билан босиб кетади. Нигора воқеа содир бўлган жойнинг ўзида вафот этишига, Хосият хола ва Мавжудаларга қаттиқ тан жароҳати етказганига қарамай, уларга ёрдам кўрсатиш ўрнига, машинани Оренбург кўчаси томон ҳайдаб қуён бўлиб қолади. Зудлик билан кўрилган чоралар натижасида қочоқ шофёр қўлга олинади...

Октябрь район халқ судининг яқинда бўлиб ўтган очиқ суд мажлисида бу жиноят айбдори иши атрофлича кўриб чиқилди. Халқ судьяси Н. Муҳитдинованинг раислигида Равил Қосимовнинг жинояти устидан чиқарилган ҳукм бу ерда ҳозир бўлганларга ўқиб эшиттирилди.

У 10 йил муддатга озодликдан маҳрум этилганди. Жиноятчи бу жазони қаттиқ режимдаги меҳнат колониясида ўтайди. Одил суд ҳукмини суд залида ўтирганлар хайриҳоҳлик билан кутиб олдилар.

Э. ЙЎЛДОШЕВ,
И. ТУРСУНБОЕВА.

Редактор ўринбосари
М. С. КАРИМОВ.

Бугун ва эртага "зангори экран"да

24 АПРЕЛЬ — ЧОРШАНБА
ЁШЛАРНИНГ ХАЛҚАРО БИРДАМЛИК КУНИ

Биринчи программа. Тошкент кўрсатади. 17.50 Кўрсатувлар программаси. **Ўзбек тилида:** 18.00 Ўқувчилар учун. «Ёш куч» спорт программаси. 18.30 Миллионлар ленинча университети. **Москва кўрсатади.** 18.45 Адабиёт ва санъат соҳасида 1974 йил Ленин мукофоти лауреатлари. **Тошкент кўрсатади.** 19.30 «Ахборот» информацион программаси (рус тилида). **Ўзбек тилида:** 19.45 Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллигига. Алимкент ва Янгийўл пахта заводларининг мусобақаси. 20.15 Ўн минут музика. 20.25 Рангли телевидение. «Тасвирларда ҳаёт жилоси». 20.55 «Ахборот» информацион программаси. 21.15 Тошкент давлат консерваторияси чангчилар ансамблининг концерти. 21.55 Кўрсатувлар программаси. **Москва кўрсатади.** 22.00 «Вақт» информацион программаси. 22.45 Рангли телевидение. ВЛКСМ XVII съезди очилишига бағишланган спорт байрами. В. И. Ленин номли Марказий стадиондан олиб кўрсатилади.

Иккинчи программа. Москва кўрсатади. 17.05 «К и т о б л а р оламида». 17.35 «Қишлоқ учрашувлари» 18.05 Рангли телевидение. Ўқувчилар учун. «Шон-рингман, комсомол». 18.35 Янгиликлар. **Тошкент кўрсатади. Рус тилида:** 18.45 Ҳаракат ҳавфсизлиги учун. 19.15 Реклама.

25 АПРЕЛЬ — ПАЙШАНБА

Биринчи программа. Москва кўрсатади. 12.00 Кўрсатувлар программаси. 12.05 Рангли телевидение. Эрталабки гимнастика машғулотлари. 12.20 Янгиликлар. 12.30 «Совет характери». Телевизион очерк. 13.00 Рангли телевидение. «Эски қалъа». Кўп серияли телевизион бадиий фильмнинг 2-3 сериялари. 14.55 Рангли телевидение. ВЛКСМ XVII съездида. 15.10 Москва кундузги кўрсатувларининг охири. **Тошкент кўрсатади.** 17.25 Кўрсатувлар программаси. **Рус тилида:** 17.35 «Старшеклассник» программаси. 18.10 «Ахборот» информацион программаси. **Москва кўрсатади.** 18.25 Миллионлар ленинча университети. «Социалистик мусобақа ҳозирги босқичда». **Тошкент кўрсатади.** 18.55 Байрамолди вахтасида (рус тилида). **Москва кўрсатади.** 19.20 Фан ва техника соҳасида 1974 йил Ленин мукофоти лауреатлари. **Тошкент кўрсатади. Ўзбек тилида:** 19.50 Халқ контроли экрани. 20.20 Ўн минут музика. 20.30 «Ахборот» информацион программаси. 20.50 «Инсон меҳнати билан гўзал». Қишлоқ хўжалик ходимлари учун кўрсатув. 21.10 Рангли телевидение. Ўзбекистон телевидениеси ва радиоси уйғур ансамблининг концерти. 21.55 Кўрсатувлар программаси. **Москва кўрсатади.** 22.00 «Вақт» информацион программаси.

Иккинчи программа. Тошкент кўрсатади. Рус тилида: 11.30 «Приматлар отряди». Зоологиядан ўқув кўрсатуви. 12.00 «Узоқ Шарқликлар». Телевизион ҳужжатли фильм. 12.25 «Приматлар отряди». Зоологиядан ўқув кўрсатуви (ўзбек тилида). **Москва кўрсатади.** 16.35 Кўрсатувлар программаси. 16.40 Ҳужжатли фильмлар программаси. 17.25 Шахмат мактаби. 17.55 Ўқувчилар учун. «Ёш спортчига кенг майдон». **Тошкент кўрсатади.** 18.25 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Сенинг замондошинг». Телеочерк (ўзбек тилида). **Москва кўрсатади.** 18.55 Янгиликлар. 19.05 Рангли телевидение. ВЛКСМ XVII съездида. **Тошкент кўрсатади.** 19.20 «Здоровье». Илмий-оммабоп программа (рус тилида). **Москва кўрсатади.** 19.50 Рангли телевидение. «Эски қалъа». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 4-5 сериялари. **Тошкент кўрсатади.** 22.00 «Элга хизмат — олий ҳиммат» (ўзбек тилида). 22.30 Реклама. **Москва кўрсатади.** 22.45 Эфирда — «Молодость». «Оқ йўл». 00.15 Кўрсатувлар программаси.

Учинчи программа. 19.00 дан Тошкент кўрсатади.

Реклама ва эълонлар

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 24|IV да **Бир актли балетлар**, 26|IV да **Кармен.**

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 24|IV да **Оқшомдан тушгача**, 25|IV да **Ой тутилган тунда**, 26|IV да **Абу Райҳон Беруний.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 24|IV да **Ужарлар**, 25|IV да **Қонли тўй** 26|IV да **Севишганлар хиёбони.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **Москва шаҳридаги «ПОИСК» ЦИРК АРТИСТЛАРИНИНГ ГАСТРОЛЛАРИ.**

КИНО

24 АПРЕЛДА

Бошсиз чавандоз — «ЎЗБЕКИСТОН» (жуфт соатларда).

Азалия душман уясида — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кечқурун).

Рустам ва Сухроб — САНЪАТ САРОЙИ (кечқурун).

Тинч океанда ҳам... —«ЧАЙКА», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК» (кечқурун).

Мультфильмлар программаси — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «КЎКЧА» (кечқурун).

Ови юриб, дови юрмаганлар (тоқ соатларда), **Жавоҳир маликасига ҳужум** (жуфт соатларда) — «ДРУЖБА».

Танҳо ўзинг (жуфт соатларда), **Ёшлар** (тоқ соатларда) —«СПУТНИК».

Иван Васильевич касбини ўзгартиради— «МОСКВА» (19.00, 20.45).

25 АПРЕЛДА

Бошсиз чавандоз — «ЎЗБЕКИСТОН» (жуфт соатларда).

Азалия душман уясида— «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Рустам ва Сухроб — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Тинч океанда ҳам... — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «ЧАЙКА» (12.00, 17.00, 19.00).

Мультфильмлар программаси — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «КЎКЧА» (кундуз ва кечқурун).

Ови юриб, дови юрмаганлар (тоқ соатларда), **Жавоҳир маликасига ҳужум** (жуфт соатларда) — «ДРУЖБА».

Танҳо ўзинг (жуфт соатларда), **Ёшлар** (тоқ соатларда) —«СПУТНИК».

Иван Васильевич касбини ўзгартиради — «МОСКВА» (17.00, 19.00, 20.45).

Ванюшин болалари — «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Кромвель — «ЧАЙКА» (14.00, 20.30).

ЮТУҚЛИ ОМОНАТЛАР
63-ЮТУҚЛАР ТИРАЖИНИНГ

РАСМИЙ ЖАДВАЛИ

БУ ТИРАЖ 1974 ЙИЛ 8 АПРЕЛДА БУХОРО ШАҲРИДА БЎЛИБ ЎТДИ.

Ўзбекистон ССРнинг барча омонат кассаларида сақланган ютуқли омонат счётларининг қуйидаги номерларига ютуқлар чиқди:

Счёт номерлари	Ютуқ миқдори — омонатнинг ўртача суммасига нисбатан процент ҳисобида	Счёт номерлари	Ютуқ миқдори — омонатнинг ўртача суммасига нисбатан процент ҳисобида
А-6	25	А-531	25
А-64	50	А-594	25
А-84	25	А-614	25
А-159	50	А-643	25
А-199	25	А-680	25
А-226	25	А-722	200
А-243	25	А-772	25
А-287	25	А-829	25
А-356	25	А-860	25
А-393	25	А-916	25
А-426	100	А-941	100
А-455	25	А-994	25
А-513	25		

Счётларнинг сони 1000 дан ошган омонат кассаларида — биринчи мингда қайси номерлар ютган бўлса, қолган мингларда ҳам шу номерлар ютиб чиққандир. Масалан: счёт №№ А-1006, А-2006, А-3006 ва ҳоказо. А-1594, А-2594, А-3594 ва ҳоказо.

Тираж комиссиясининг раиси — Бухоро область ижроия комитети план комиссиясининг раиси

Ф. ЙЎЛДОШЕВ.

Комиссиянинг масъул секретари

Н. РАҲМОНҚУЛОВ.

ЙИГИТ ВА ҚИЗЛАР!
57-ШАҲАР ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
1974—1975 ўқув йили учун қуйидаги касблар бўйича
ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Металл бўйича токарлар, фрезерчилар, мебелчи-дурадгорлар, саноат ускуналарини ремонт қилувчи слесарь-механиклар, кабел ишлаб чиқариш электромонтёрлари, совутиш қурилмаларини ремонт қилувчи ва уларга хизмат кўрсатувчи слесарь-механиклар.

Мазкур группаларга 8 синфни тамом қилган йигитлар ва қизлар қабул қилинади.

Билим юртининг битирувчиларига ўрта ҳунар техника билим юртини битиргани ҳақида диплом берилади.

МАШҒУЛОТЛАР — 1974 ЙИЛ 1 СЕНТЯБРДА БОШЛАНАДИ.

Ўқувчилар бепул кийим-кечак ва кунига уч маҳал иссиқ овқат билан таъминланадилар.

Билим юртини имтиҳонли диплом билан тамом қилган ўқувчилар олий ва махсус ўрта таълим ўқув юртларининг кундузги бўлимларига ишлаб чиқариш стажисиз қабул қилинадилар.

Билим юртида ўқиш даври меҳнат стажига ҳисобланади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар — 164, «Высоковольтный» массиви, 3-сектор (7-поликлиника ёнида, 19, 41-автобусларнинг сўнгги, 4-автобуснинг «Морозов кўчаси», 13, 32-трамвайларнинг «Маиший хизмат кўрсатиш уйи» бекатлари).

ТОШКЕНТЛИКЛАР ДИҚҚАТИГА!
Тошкент шаҳар ижроия комитетининг
КИНОФИКАЦИЯ БОШҚАРМАСИ
ТОШКЕНТ ШАҲРИДАГИ ЁЗГИ КИНОТЕАТРЛАР ИШГА ТУШИРИЛГАНЛИГИНИ
БИЛДИРАДИ

НАВОИЙ номли, «ФЕСТИВАЛЬ», «РАКЕТА», «ПОБЕДА», «1-МАЙ», «УДАРНИК», «9-МАЙ», ПУШКИН номли, «ПАХТАКОР», «ОКТЯБРЬ», «ҚУЙЛИҚ», «ШАРҚ», «МЕҲНАТ», КИРОВ номли, «ЯНГИ ҲАЁТ», ОРЖОНИКИДЗЕ номли, «БИРЛИК».

Биринчи сеанслар кеч соат 8 ярмида бошланади.

ЁЗГИ КИНОТЕАТРЛАРГА МАРҲАМАТ ҚИЛИНГ!

МОДАЛАР УЙИДА
(Саперная кўчаси)
25 АПРЕЛДА
МАДАНИЙ-РЎЗҒОР МОЛЛАРИ, ГАЛАНТЕРЕЯ ВА ХЎЖАЛИК БУЮМЛАРИНИНГ УЛГУРЖИ САВДОСИ БЎЙИЧА
РЕСПУБЛИКА ЯРМАРКАСИ ЎТКАЗИЛАДИ
ЯРМАРКАГА МАРҲАМАТ ҚИЛИНГ!

ТОШКЕНТ ШАҲАР
9-ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА
БИЛИМ ЮРТИ
1974—1975 ўқув йили учун
ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Билим юртида ўқиган ўқувчилар линотипист, қўлда ҳарф терувчи, китоб босиш ва муқовачилик ҳунари билан бир қаторда тўлиқ ўрта маълумот ҳам оладилар.

Билим юртига 15—16 ёшдаги 8-синф ҳажмида маълумотга эга бўлган ўғил ва қиз болалар қабул қилинади.

Билим юртида ўқиган муддат узлуксиз меҳнат стажига қўшилади.

Ўқувчилар кунига 3 маҳал иссиқ овқат ва кийим-кечак билан таъминланадилар.

ЎҚИШ — 1 СЕНТЯБРДА БОШЛАНАДИ.

Билим юрти адреси: Тошкент шаҳар, Нурхон кўчаси, 21-уй, телефонлар 77-10-56, 77-10-33 (6, 7, 9, 11, 13, 16-троллейбуслар ва 2, 3, 6, 14, 24, 33, 34, 50, 54 ва 131-автобусларнинг «Волгоград» кўчаси бекати.

Ўрта Осиё қишлоқ хўжалик иқтисоди илмий-тадқиқот институти ҳузуридаги
МАРКАЗИЙ МЕҲНАТНИ ИЛМИЙ АСОСДА ТАШКИЛ ҚИЛИШ БЎЛИМИГА
фан кандидатлари ва тажрибали мутахассислар: иқтисодчилар, агрономлар, зоотехниклар, қишлоқ хўжалигининг инженер-механизаторлари, алоқачи-инженерлар ва радиотехниклар, катта лаборантлар

КЕРАК

«СРЕДАЗНИПИ НЕФТЬ» ИНСТИТУТИГА

бош бухгалтер ўринбосари (лойиҳа ва илмий-тадқиқот институтларида ишлаш тажрибасига эга бўлган) моддий-техника таъминоти бўлимининг катта инженери, административ хўжалик бўлимининг (АХО) мудири, малакали машинисткалар

КЕРАК

Тошкент шаҳар, Пролетар кўчаси, 4-уй — Аҳолини ишга жойлаштириш ва информация бюроси ҳамда район ижроия комитетлари ҳузуридаги инспекторларга мурожаат қилинсин.

Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институти ректорати, партия ва маҳаллий комитетлари филология факультетининг декани, доцент Н. М. Ҳамидовга отаси

Муҳамад Ҳамидович ҲАМИДОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент оқшоми 4 бет.
24 АПРЕЛЬ, 1974 й.

ОРГАН ТАШКЕНТСКОГО ГОРКОМА КП УЗБЕКИСТАНА и ТАШГОРСОВЕТА

БИЗНИНГ АДРЕС: 700000, ТОШКЕНТ, ГСП, ДЗЕРЖИНСКИЙ КУЧАСИ, 15-УЙ.

ТЕЛЕФОНЛАР: коммутатор—33-02-49 дан 33.02.58 гача, Эълонлар бўлими—33.81-42.

Р—01425. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64579. Нашр А—3095.